قصیدہ بُردہ شریف
منظوم پنجابی ترجمہ
محمد انور رانیق

قصیدہ بُردہ شریف

(منظوم پنجابی ترجمہ)

محمد انور انیقؔ

مثال پبلشرز
رحیم سینٹر، پریس مارکیٹ، امین پور بازار، فیصل آباد

چھپت : 2015

کتاب : قصیدہ بُردہ شریف (منظوم پنجابی ترجمہ)

شاعر : محمد انور انیق

چھپواک : محمد عابد

مُکھ پنّا : محمد اقبال خان

مُل : 200 روپے

چھاپہ خانہ : بی پی ایچ پرنٹرز، لاہور

Qaseeda Burda Sharief

Translation By:

Muhammad Anwar Aneeq

0300-7263640

Edition 2015

اہتمام

مثال پبلشرز رحیم سینٹر پریس مارکیٹ امین پور بازار، فیصل آباد

Phone: 041-2615359, 2643841, Cell:0300-6668284

E-mail: misaalpb@gmail.com

شوروم

مثال کتاب گھر، صابریہ پلازہ، گلی نمبر 8، منشی محلہ، امین پور بازار، فیصل آباد

اللہ بخشے

ماں جی دے ناں

ترتیب

سورۃ فاتحہ

اپنے ولوں کُجھ اکھّر

اَج توں گھٹ وَدھ بارہ ورھے پہلاں میں قصیدہ بُردہ شریف دا منظوم ترجمہ کرنا شروع کیتا جھڑا اِک مہینے چ نیپرے چڑھ گیا بعد چ ایس ترجمے دے تانے پیٹے دی نظرثانی کردا رہیاں جھڑی کوئی تندوِنگی لگی سِدھی کر دِتی۔ ویلا لنگھن دے نال نال ایہنوں پڑھدا رہیاں تے چھوٹی موٹی ادلا بدلی وی کردا رہیاں۔ تن چار سال پہلوں ترجمہ کمپوز وی ہو گیا پر خورے اوس درگاہے چھپن دی منظوری نہیں سی ہن آ کے ایہ کم نیڑے لگا۔

میں ایہ ترجمہ پیر وارث شاہ رحمۃ اللہ علیہ دے منظوم ترجمے توں متاثر ہو کے شروع کیتا جھڑا کہ حفیظ تائب ہوراں دا مرتب کیتا ہویا اے بعد چ مینوں اصغر نظامی ہوراں ابوالحسنات محمد احمد دی لکھی ہوئی شرح قصیدہ بُردہ شریف دان کیتی جھدے توں میں بڑی مدد لئی منظوم ترجمے دا ڈھ اُتّے بیان کیتی شرح تے بدھا بعد چ میری نظر چوں اسیر عابد ہوراں دا منظوم ترجمہ جھڑا کہ قصیدے دی ہیئت چ کیتا گیا اے گزریا ایس توں بعد سیّد سبط الحسن ضیغم مرحوم دا مرتب کیتا ہویا "مجموعہ تراجم" منظوم پنجابی ترجمے: (۱) حافظ برخوردار، (۲) پیر وارث شاہ، (۳) حافظ غلام مرتضیٰ، (۴) محمد عزیز الدین، (۵) سیّد محمد نیک عالم، (۶) اُردو ترجمہ محمد فیاض الدین، (۷) فارسی ترجمہ مولانا عبدالرحمن جامیؔ، (۸) انگریزی ترجمہ عبدالرحیم محمد زرق تے (۹) پنجابی نثری ترجمہ سیّد سبط الحسن ضیغم میرے سامنے رہیا۔

جتھوں تائیں نظم دا نظم چ ترجمہ کرن دا تعلق اے، ڈاڈھا اوکھا کم ایں پر اُکّا ای ناممکن نہیں۔ ایہدی مثال انجدی اے کہ کسے اوپرے پھلدار رُکھ توں خیال دی اکھ لے کے اپنے دیس دے بوٹے تے اوہدی پیوند کاری کرلئی جاوے تے جہڑا پیوند کاری توں بعد تیار رکھ تے پھل آوے اوہدا سواد اوپرے رُکھ دے پھل ورگا ہووے تے فیر آکھیا جا سکدا اے کہ ایہ ترجمہ سپھل اے نہیں تے اپھل۔ ترجمہ کارنوں دوآں زباناں دا ماہر ہون دے نال نال اوہناں دی رہتل تے سبھاداوی جانو ہونا چاہیدا اے۔ عام طور تے ترجمے والی زبان مادری، تے متنی یا مڈھلی زبان اکتسابی ہندی اے۔ جے اصل متن دی رُوح ہتھ آ جاوے تے سمجھو اِک بنیادی مسئلہ حل ہو گیا۔ ایس رُوح نوں آباد کرن لئی اکھراں دے قالب دی لوڑ پیندی اے تاں جے رُوح اپنا جلوہ وکھا سکے۔ جے رُوح یعنی مفہوم قالب چ ٹھیک طراں منتقل نہ ہووے تے اوہ ترجمہ بے جان ای لگدا اے۔ ایہ حال رُکھے پھکے ترجمے دا ہندا اے۔ بعض دفعہ مفہوم وی پورا ادا ہو جاندا اے پر ترجمہ فیر وی بے مزہ جاپدا اے۔ ایہدا مطلب اے کہ کسے جگہ کوئی کسر باقی رہ گئی اے جہڑی ساتھوں دُور نہیں کیتی جا سکی یاں نہیں کیتی جا سکدی۔

ایہ منظوم ترجمہ میں اپنے ولوں بڑی احتیاط نال کیتا اے فیر وی میں بھُل چُک دی اگیتی معافی منگناں۔ میرا تے حساب اوس مائی والا اے جہڑی اٹی مُل یوسف نوں خریدن ٹرپئی سی۔ میں ایہ گل دسنی وی ضروری سمجھناں کہ ایس ترجمے دا مقصد نرا پنجابی پیاریاں نوں ایس برکتاں والے عربی نعتیہ قصیدے توں جانو کرانا ای نہیں سگوں ثواب کھٹنا وی اے۔

چھیکڑے میں اوہناں سارے کرم فرماواں دا شکریہ ادا کرناں جہڑے ایس کم چ تھاں تھاں تے میرے مددگار رہے۔ میں پڑھن سنن والیاں توں اُمید کرناں کہ اوہ مینوں دُعاواں چ یاد رکھن گے۔

محمد انور رانیق

استاد شعبہ پنجابی

گورنمنٹ ڈگری کالج موروثی پور، ٹوبہ ٹیک سنگھ

قصیدہ بُردہ شریف

عربی ادب کے حوالے سے شہرت کے بامِ عروج تک پہنچنے والے مدحیہ اشعار کا شمار کیا جائے تو ان میں حضرت کعب بن زہیر رضی اللہ عنہ کا قصیدہ بانت سعاد، حضرت امام شرف الدین بوصیری رحمۃ اللہ علیہ کا قصیدہ ''الکوکب الدریۃ فی مدح خیر البریۃ''، اور حضرت شیخ سعدی رحمۃ اللہ علیہ کا ایک قطعہ 'بَلَغَ العلیٰ بِکمالہٖ'' ممتاز حیثیت کے حامل ہیں، ہر مدح نگار ان کی طرف متوجہ رہا ہے اور اپنے فن مدیح کو ان سے فیض یاب کرتا رہا ہے، الکوکب الدریۃ جو قصیدہ بُردہ کے نام سے معروف ہوا، پر شعراء کی عقیدت تو دیدنی ہے۔ ہر مشکل مرحلے پر اس کا وِرد صوفیاء کا معمول رہا، خواص کی مجالس میں بھی اور عوام کی محفلوں میں بھی یہ قصیدہ مجالس و محافل کی جان رہا، عرب دُنیا میں یہ قصیدہ نہایت عقیدت و محبت سے پڑھا جاتا ہے حتیٰ کہ اس کے مختلف ابیات بیماریوں اور تکلیفوں سے نجات دلانے کی طاقت رکھنے کا عقیدہ عام ہوا، عبدالسلام بن ادریس مراکشی نے اس موضوع پر ایک کتاب 'خواص البردۃ فی برء الداء' کے عنوان سے لکھی، عصرِ حاضر میں بھی عربوں کی عادت ہے کہ اس قصیدہ کے اشعار کو ردِ بلیات کے لیے تجہیز و تکفین کے موقع پر پڑھتے ہیں۔ قصیدہ بُردہ کی مقبولیت اس کی کثیر تعداد میں شروح سے بھی معلوم ہوتی ہے۔ ڈاکٹر ذکی مبارک نے

ستائیس کے قریب عربی شروح کا ذِکر کیا ہے۔ پروفیسر فضل احمد عارف نے انوار بردہ میں پچانوے کے قریب شروح کا ذِکر کیا، ان شارحین میں دُنیائے علم وادب کے نمایاں نام بھی ہیں، جیسے: ''سعد الدین تفتازانی، ابنِ خلدون، ابنِ ہشام نحوی، جلال الدین محلّی، القسطلانی، ابنِ حجر مکی، ملاعلی قاری، الخرپوتی، الباجوری''

فارسی زبان کے ادیب بھی اس سعادت سے محروم نہیں رہے، مولانا عبدالرحمٰن جامی رحمۃ اللہ علیہ کا منظوم ترجمہ آفاقی شہرت رکھتا ہے۔ برصغیر کے علماء نے بھی فارسی میں ترجمہ اور شرحین لکھیں مثلاً عیسیٰ بن قاسم، تراب علی لکھنوی اور مولانا اصغر علی رُوحی نے فارسی شرحیں لکھیں، پیر محمد اشرف شاہ اور مولوی محمد مخیری نے سندھی نثر میں شرحیں لکھیں۔ پشتو میں عبدالقادر خان خٹک نے شرح لکھی جو منظوم ہے، میاں محمد عمر نے اس کا نثری ترجمہ کیا۔ عصرِ حاضر میں مولوی ذوالفقار علی، مولوی عبدالمالک، مولانا ابوالحسنات قادری، علامہ نور بخش توکلی، علی محسن صدیقی اور کئی اور اصحابِ علم نے اُردو ترجمہ اور شرح لکھی۔

حیرت ہے کہ اربابِ ادب کو قصیدہ بُردہ سے کس قدر شغف رہا کہ اس کے معارضات لکھے گئے۔ عربی ادب میں معارضات کا اِک جہان آباد ہے۔ تضمینات بھی تیار ہوئیں، تشطیر بھی کہی گئی، تشطیر سے مراد یہ ہے کہ مصرعہ پر مصرعہ لگایا گیا، تخمیس کا تو عام رواج رہا، غرضیکہ ہر دور کے شعراء اور ادباء نے اس قصیدہ کو خراجِ محبت پیش کیا ہے۔

قصیدہ بُردہ بحرِ بسیط میں ہے۔ ضرب اور عرض بالالتزام مخبون ہیں۔ بحرِ بسیط کی خصوصیات میں سے نمایاں تر یہ ہے کہ یہ بحر طویل مضامین اور کثیر معانی کو اپنے اندر سمونے کی بھرپور صلاحیت رکھتی ہے۔ اس کا آہنگ گرجدار ہے اس لیے خوف ووحشت سے اکڑے ہوئے اور مچلتے ہوئے جذبات کے اظہار کے لیے اس کا ہچکولے لگاتا ہوا تیر بہت اثر رکھتا ہے۔ وہی ترجمہ زیادہ اثر آفریں بھی ہوا ہے جو اس اثر کو برقرار کر سکا ہے۔ قصیدہ دل کی آواز ہے۔ دل پر دستک دیتا ہے اور دلوں کو اثر پذیری کے لیے مائل کرتا ہے، جس ترجمے کا آہنگ اسی طور اثر آفریں ہے وہی مقبول اور معروف ہوا ہے۔

پنجابی زبان میں یہ تاثیر ہے کہ جذبوں کی ادائیگی میں خاص ملکہ رکھتی ہے۔ اس لیے پنجابی زبان قصیدہ ُبردہ کے ترجمے کے لیے بہت موزوں ہے۔ خاص طور پر ترجمہ نظم میں ہوتو بہت بہار دکھاتا ہے۔ پنجابی شعراء اس خصوصیتِ زبان سے آگاہ تھے اس لیے اُن کی توجہ قصیدہ ُبردہ پر بھرپور رہی اور ہر دور میں رہی، پنجابی کے مشہور شاعر حافظ برخوردار کو قصیدہ بُردہ کے پہلے پنجابی ترجمہ کا اعزاز حاصل ہے۔ سیّد وارث شاہ کا نام پنجابی شعر کا افتخار ہے۔ وارث شاہ نے بھی منظوم ترجمہ کیا اور سچی بات یہ ہے کہ حق ادا کر دیا، پھر تو یہ روایت چل نکلی، حافظ غلام مرتضیٰ، محمد عزیز الدین، سیّد محمد نیک عالم، محمد فیاض الدین، مترجمین قصیدہ کی کلاسیکی روایت کے حامل شاعر ہیں، اسیر عابد کا منظوم ترجمہ بھی لائقِ مطالعہ کاوِش ہے۔ اب انور انیق نے اس صنفِ لطیف میں عقیدتوں کے پھول نذر کیے ہیں۔

انور انیق دورِ حاضر کا معروف شاعر ہے جو اصحابِ ذوق کے ہاں پسندیدہ قرار دیا ہے، انور انیق کا قصیدہ بُردہ کا منظوم ترجمہ اپنے اندر ادب کی گہرائی بھی رکھتا ہے اور عقیدت و محبت کے معیار کا بھی حامل ہے۔ نظم کا نظم میں ترجمہ دُشوار ہوتا ہے کہ زبانوں کے اسلوب جدا جدا ہوتے ہیں، پھر عربی زبان کی جامعیت بھی بڑی عرق ریزی چاہتی ہے، شاعر کا خیال کیسے سفر کرے کہ دوسرے شاعر کے خیال میں یوں پیوست ہو جائے کہ غیریت کا عنصر نمایاں نہ ہو، یہ شاعر کا امتحان ہوتا ہے کہ وہ کس طرح خیال کی صیانت کو بھی برقرار رکھے، مفہوم کی ادائیگی کی راہیں بھی تلاش کرے اور الفاظ کے انتخاب میں متن کی پاسداری کا بھی اہتمام کرے تاکہ قاری یکساں تاثر لے، بسا اوقات متن گرفت میں نہیں آتا تو الفاظ کی بھرتی کر دی جاتی ہے جس سے اصل اور ترجمہ میں طویل فاصلے پیدا ہو جاتے ہیں۔ انور انیق کو اس حساسیت کا شعور ہے اس لیے اُس نے سنگ تراش کی سی محنت کی ہے اور عمدہ متبادل تراشا ہے۔ طویل قصیدہ طویل محنت کا طلب گار تھا جو انور انیق نے فراہم کر دی ہے، شعر کا ترجمہ وہی انشراح پیدا کرنے کی کوشش کر رہا ہے جو اصل کا خاصہ ہے، محتاط الفاظ میں کہا جا سکتا ہے کہ انور انیق اپنی محنت میں بامراد رہا ہے، یہ تبھی ممکن ہوا ہے کہ اُس

کے ہاں شعر گوئی کی صلاحیت بھی تھی اور محبتوں کے اظہار کا سلیقہ بھی تھا، لفظ ہیولے بن جاتے ہیں اگر ان میں معانی کا حُسن نہ ہو، شعر شعور کا ترجمان اُسی وقت بنتا ہے جب ظاہر، باطن کا ترجمان بن جائے۔ انور انیق کے ہاں ایسی صلاحیت محسوس ہوتی ہے۔ چند اشعار کا پنجابی رُوپ دیکھئے:

وَاسۡتَفۡرِغِ الدَّمۡعَ مِنۡ عَیۡنٍ قَدِامۡتَلَاَتۡ
مِنَ الۡمَحَارِمِ وَالۡزَمۡ حِمۡیَةَ النَّدَمِ

ترجمہ: مندے کمّوں پاپ لبیڑیاں اکھاں دھو رو رو کے
جھتھیاں ہو کے توبہ کر نہ ویکھیں دُوجی واری

هُوَالحبیبُ الَّذِیۡ تُرۡجٰی شَفَاعَتُهٗ
لِکُلِّ هَوۡلٍ مِنَ الۡاَهۡوَالِ مُقۡتَحِمِ

ترجمہ: رب دے پیارے ماہی توں ایس آس سفارش سانوں
جیہڑے ویلے ساڈے تے آوَنی اے اوکھی بھاری

فَانۡسُبۡ اِلٰی ذَاتِهٖ مَا شِئۡتَ مِنۡ شَرَفٍ
وَّانۡسُبۡ اِلٰی قَدۡرِهٖ مَا شِئۡتَ مِنۡ عِظَمِ

ترجمہ: ذات نبیؐ نوں دے دے نسبت جو وڈیائیوں دینی
جو کرسکناں کر دے عظمت اُس رُتبے توں واری

فَمَبۡلَغُ الۡعِلۡمِ فِیۡهِ اَنَّهٗ بَشَرٌ
وَّ اَنَّهٗ خَیۡرُ خَلۡقِ اللّٰهِ کُلِّهِمِ

ترجمہ: اپنے علم دی پہنچ اے اینی، آپ عظیم بشر نیں
سچی گل اے شان نبی سبھ مخلوقاتوں بھاری

لَا طِيْبَ يَعْدِلُ تُرْبًا ضَمَّ اَعْظُمَهٗ
طُوْبٰى لِمُنْتَشِقٍ مِّنْهُ وَ مُلْتَثِمِ

ترجمہ: خشبوواں توں اُتے مٹی جس وِچ جسم مبارک
بھاگاں والے جہناں سنگھیا چمیا اے اِک واری

رَدَّتْ بَلَاغَتُهَا دَعْوٰى مُعَارِضِهَا
رَدَّ الْغَيُوْرِ يَدَالْجَانِيْ عَنِ الْحُرَمِ

ترجمہ: نال بلاغت آیتاں رڈن سارے دعوے، جسراں
عزت نوں ہتھ پان نہ دیوے غیرت وند وہاری

فَاِنَّ مِنْ جُوْدِكَ الدُّنْيَا وَضَرَّتَهَا
وَمِنْ عُلُوْمِكَ عِلْمَ اللَّوْحِ وَالْقَلَمِ

ترجمہ: ایہہ دُنیا تے عقبیٰ قائم آپ دے فضلوں ہوئی
لوح قلم دے علموں اُچی آپ دی سوچ اُڈاری

اسی طرح باقی اشعار کے تراجم ہیں، مَیں دُعا گوہوں کہ پروردگارِ عالم اپنے حبیبِ کریم صلی اللہ علیہ وآلہٖ وسلم کے صدقے انورانیق کو بہت ساری توفیق عطا فرمائے کہ وہ ایسے منتخب قصائد کا ترجمہ کرتے رہیں تاکہ پنجابی جاننے والے لوگ بھی عقیدت کے ان شہ پاروں سے فیض یاب ہوتے رہیں۔ آمین

مؤرخہ ۲۶۔ اگست ۲۰۰۹ء

پروفیسر ڈاکٹر محمد اسحاق قریشی
صدر مرکزِ تحقیق فیصل آباد

قصیدہ بُردہ شریف دے پنجابی ترجمیاں وِچ

اِک مبارک وادھا

قصیدہ بُردہ شریف (بحدود (۱۲۵۰ھ) امام محمد شرف الدین البوصیری دا عربی زبان وچ لکھیا ہویا اوہ قصیدہ اے جہنوں عربی زبان ای نہیں دُنیا بھر دے نعتیہ ادب وچ اِک خاص مقام حاصل اے ایہدی خصوصیت دیاں وڈیاں وجہاں چوں اِک وجہ ایس دی تخلیق نال تعلق رکھدی اے تے دوسری وجہ ایس دی مقبولیت نال جُڑی ہوئی اے۔ امام بوصیری نے ایہہ قصیدہ فالج دی حالت وچ لکھیا تے ایہدی تکمیل تے اوہناں نوں ایہ قصیدہ خواب راہیں حضورِ اکرم ﷺ نوں سنان دا شرف حاصل ہویا۔ ایسے خواب وچ آپ ﷺ نے بوصیری دے فالج زدہ جسم تے اِک چادر پادِتی تے بوصیری نے جاگن تے اپنے جسم نوں ٹھیک تے صحت مند پایا۔ ایہہ واقعہ خود اپناں اہم، یادگار تے معجزہ جاتی صفتاں دا حامِل سی کہ ایہ ایس قصیدے دی شہرت دی اصل وجہ بن گیا۔ دوسری وجہ ایس دی مقبولیت دے اوس پھیل دے دائرے پاروں اے جہدا گھیر ہر زبان تے زمانے وِچ ایس دے ترجمیاں دے پاروں مسلسل ودھدا جاندا اے۔

عربی، فارسی، اُردو، پنجابی، انگریزی، ترک، جرمن تے ہور کئی زباناں وچ ایس قصیدے دے ترجمیاں، تشریحاں، تضمیناں تے ایس دے حوالے نال کیتے گئے مطالعیاں دی تعداد کئی سینکڑیاں وچ اے۔ ایس قصیدے نوں ایہ شرف وی حاصل اے کہ

مسجدِ نبوی ﷺ دیاں کندھاں تے ایہنوں تحریر کرن دی روایت وی ملدی اے۔ ایس دے نال ایہدے تاثیری پہلوآں دابیان وی مِل دااے۔ جے۔سی ٹرمنگھم نے صوفی آرڈرز اِن اسلام (Sufi Orders in Islam) وچ صوفیا دے مختلف سلسلیاں دے وِچ ایہدی باقاعدہ قرأت، میلاد دیاں محفلاں تے ترکی وِچ نویں مکان دی چھت تے ایہدے پڑھے جان دی روایت داذِکر کیتا اے۔ ایس پاروں ایہہ واحد نعتیہ قصیدہ اے جہڑا اِسلامی تہذیباں تے معاشریاں وچ خیر تے برکت دے حصول لئی باقاعدہ وِرد وظیفیاں دا درجہ وی رکھدااے۔

پنجابی زبان وچ قصیدہ بُردہ بارے سیّدوارث شاہ، حافظ برخوردار، غلام مرتضیٰ، محمد عزیز الدین، سیّد محمد نیک عالم تے محمد فیاض الدین داترجمہ بہت معروف ہویا، ایہہ چھ ترجمے پنجابی دے معروف محقق سیّد سبط الحسن ضیغم نے اِک ضخیم مجموعے ''قصیدہ بُردہ شریف'' وچ جمع کردِتے نیں جہنوں پیکجز نے مئی ۲۰۰۲ء وچ بڑی خوبصورتی نال وڈے سائز وچ چھاپ دِتااے۔

انورانیقؔ ہوراں دا ایہ ترجمہ پنجابی شاعری وِچ ہون والے ترجمیاں دی روایت وچ اج دے دوردا اِک مبارک اضافہ اے۔ ایہ ترجمہ دُوجے ترجمیاں دے تقابل راہیں اِک بھرواں تے وَکھ مضمون داویروامنگدااے جہدا ایہ ویلانہیں۔ ایہدی اشاعت داویلا انورانیقؔ نوں مبارک دین داویلا اے انورانیق دے ترجمے تے خوشی دااظہار ایس پاروں اے کہ ایہناں نے پنجابی وچ ایس ترجمے دی پرانی رسم تے روایت نوں اگے توریا اے۔ ضیغم ہوراں دے مجموعے وِچ دِتے گئے ترجمیاں توں اڈ وی ایس قصیدے دے کُجھ جزوی تے مکمل ترجمے ہوئے۔ کُجھ شاعراں نے براہِ راست ایہدا ترجمہ عربی زبان چوں کیتا اے تے کُجھ نے عربی چوں فارسی، اُردو تے پنجابی وچ کیتے گئے ترجمے تے تشریحاں توں ترجمہ کرکے ایس روایت وچ وادھا کیتا۔ اِنج کئی ترجمے امام بوصیری دے بُردہ دے ترجمےتوں ودھ ایس قصیدے دی ترجمانی بن گئے نیں۔

ترجمے دا فن ویسے وی مشکل اے ایہدے بارے کہیا جاندا اے کہ لفظاں دا ترجمہ تے ہو جاندا اے پر لفظاں نال جڑیاں ہوئیاں کیفیتاں تلازمیاں تے ایہناں جذبیاں دا ترجمہ نئیں ہندا جہڑے ایہناں لفظاں نال ہندے نیں ایس پاروں ترجمے نوں ہمیشہ ترجمہ نما یا ترجمانی کہیا جاندا اے۔

انور انیق ہوراں دا فنی سفر اِک ریاضت دا پچھوکڑ رکھدا اے ایہناں نوں زبان تے عبور وی اے تے اوہ لفظاں دا مناسب ورتارا وی جان دے نیں۔ ایس ترجمے توں پہلاں ایہناں نے علامہ اقبال دی مشہور نظم ''شکوہ جوابِ شکوہ'' دا منظوم ترجمہ وی کیتا سی۔ جہڑا ادبی حلقیاں وِچ بہت پسند کیتا گیا۔

قصیدہ بُردہ بارے ایس ترجمے وِچ وی اِک اِجہا لسانی قرینہ موجود اے، جیس دے نال ایس نعتیہ قصیدے دی تفہیم پنجابی زبان دے قاریاں لئی آسان ہو گئی اے ایہدی اِک وجہ ایس بحر دا استعمال وی اے جہڑی پنجابی زبان دی ترجمانی بہتر طور تے کر سکدی اے۔ قصیدہ بُردہ دے ترجمے وِچ اِک بڑا مسئلہ عربی زبان وِچ ایہدی بحر تے قافیہ اے جہڑا اُردو پنجابی تے فارسی پکڑ وچ آسانی نال نئیں آوندا ایہو وجہ اے کہ پنجابی پیاریاں نے ایہدا ترجمہ میاں محمد صاحب دی سیف الملوک دی بحر وچ کیتا اے ایہ بحر آسان وی اے تے پنجابی زبان دے مزاج دے نیڑے وی اے۔

انور انیق نے ایس ترجمے نال پنجابی ترجمیاں دی روایت وچ جہڑا مبارک وادھا کیتا اے اوہ ایس ترجمے تے مبارکباد دے مستحق نیں۔ اللہ ایہناں نوں ماں بولی دی خدمت دی ہور توفیق دوے۔ آمین

ڈاکٹر ریاض مجید

منظوم
پنجابی ترجمہ

سُوْرَةُ الْفَاتِحَةِ مَكِّيَّةٌ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۙ﴿۱﴾

الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۙ﴿۲﴾ مٰلِكِ يَوْمِ الدِّيْنِ ؕ﴿۳﴾

اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِيْنُ ؕ﴿۴﴾

اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيْمَ ۙ﴿۵﴾

صِرَاطَ الَّذِيْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ ۬ۙ

غَيْرِ الْمَغْضُوْبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّآلِّيْنَ ۧ﴿۷﴾

سورۃ فاتحہ

(منظوم پنجابی ترجمہ)

اللہ تیریاں سبھ صفتاں توں مخلوقاں دا پالک[1]
توں ایں خیراں مہراں والا روز جزا دا مالک

منگنے آں امداد تری کرنے آں تری عبادت
سانوں سِدّھی ٹنگ راہ تے چلن دی بخش سعادت

اوہناں دی راہ تے جہناں نوں اَجر مِلے نیں تیرے
مغضوباں[2] تے گمراہواں دی راہ توں رکھ پریرے

۱۔ پالنہار، پالن والا ۲۔ جنہاں تے غضب کیتا گیا

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ مُنْشِی الْخَلْقِ مِنْ عَدَمٍ
ثُمَّ الصَّلٰوۃُ عَلَی الْمُخْتَارِ فِی الْقِدَمِ

مَوْلَایَ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا
عَلٰی حَبِیْبِکَ خَیْرِ الْخَلْقِ کُلِّهِمٖ

صفت اللہ دی جِہنے پیدا کیتی خلقت ساری
فیر درود نبی ﷺ تے جِہدی مُڈھ[۱] لأتوں سرداری

اوہدے اُتّے مولا بھیج درود سلام ہمیشاں
تیرا سوہنا مِترّ جو سبھ مخلوقاں توں بھاری

۱۔ شروع توں

اَلۡفَصۡلُ الۡاَوَّلُ

فِیۡ ذِکۡرِ عِشۡقِ رَسُوۡلِ اللّٰهِ ﷺ

(۱)

اَمِنۡ تَذَکُّرِ جِیۡرَانٍ بِذِیۡ سَلَمٖ

مَزَجۡتَ دَمۡعًا جَرٰی مِنۡ مُّقۡلَةٍ بِدَمٖ

(۲)

اَمۡ هَبَّتِ الرِّیۡحُ مِنۡ تِلۡقَآءِ کَاظِمَةٍ

وَ اَوۡمَضَ الۡبَرۡقُ فِی الظَّلۡمَآءِ مِنۡ اِضَمٖ

(۳)

فَمَا لِعَیۡنَیۡكَ اِنۡ قُلۡتَ اکۡفُفَا هَمَتَا

وَمَا لِقَلۡبِكَ اِنۡ قُلۡتَ اسۡتَفِقۡ یَهِمٖ

(۴)

اَیَحۡسَبُ الصَّبُّ اَنَّ الۡحُبَّ مُنۡکَتِمٌ

مَّا بَیۡنَ مُنۡسَجِمٍ مِّنۡهُ وَمُضۡطَرِمٖ

پہلی فصل

(رسول پاک ﷺ دے عشق بارے)

(۱)

کر کے یاد کِتے 'ذی سلم'[1] گوانڈھوں یار وِہاری
توں ہنجواں وِچ رت رلائی جو اکھوں نیں جاری؟

(۲)

یاں فِرخون روایا طیبہ[2] ولّوں آوَندی وا نے
یاں بجلی نے اِضم[3] پہاڑوں لِشک ہنھیرے ماری

(۳)

اکھیاں تے کیہ بنیاں روکیاں ہور وگاون ہنجو
جِنّا صبر لئی آکھاں دِلڑی ہور ہوے دُکھیاری

(۴)

عاشق عشق چھپان دا سوچے کنج ایہناں دے ہندیاں
نیر[4] بھر یچیاں اکھاں تے بُجھّے دِل دی لاچاری

۱۔ سلم پیلو ورگا اِک رُکھ اے 'ذی سلم' جتھے انجدے بہتے رُکھ ہون۔

۲۔ مدینہ منورہ ۳۔ مدینے دی اک پہاڑی داناں ۴۔ اتھرو

(۵)

لَوْ لَا الْهَوٰی لَمْ تُرِقْ دَمْعًا عَلٰی طَلَلٍ

وَّلَا اَرِقْتَ لِذِكْرِ الْبَانِ وَالْعَلَمِ

(٦)

فَكَيْفَ تُنْكِرُ حُبًّا بَعْدَ مَا شَهِدَتْ

بِهٖ عَلَيْكَ عُدُوْلُ الدَّمْعِ وَالسَّقَمِ

(٧)

وَ اَثْبَتَ الْوَجْدُ خَطَّیْ عَبْرَةٍ وَّضَنًی

مِّثْلَ الْبَهَارِ عَلٰی خَدَّيْكَ وَ الْعَنَمِ

(٨)

نَعَمْ سَرٰی طَيْفُ مَنْ اَهْوٰی فَاَرَّقَنِیْ

وَالْحُبُّ يَعْتَرِضُ اللَّذَّاتِ بِالْاَلَمِ

(۵)

کجھ نہ ہُندی جے تینوں ڈھٹھواواں[1] ویکھ نہ روندوں
نہ "پربت" تے "بن" دے ذکروں اُڈدی نیند خماری

(٦)

توں فرکسراں ہو سکنا ایں عشقے توں اِنکاری
ایہ دو سچیاں ہین گواہیاں اتھرو تے بیماری

(۷)

روگ محبت نے ہنجواں تے کمزوری توں واہیاں
لیکاں تیریاں گلھاں اُتّے کھٹّیاں تے گلناری

(۸)

ہاں! ماہی دے چیتے[2] سانوں دِتّا اے جگراتا[3]
حُب دا درد مکا دیندا اے لذت دُنیاداری

۱۔ پتے ۲۔ خیال۔ یاد ۳۔ نیندرا

(۹)

يَالَائِمِى فِى الْهَوَى الْعُذْرِيِّ مَعْذِرَةً

مِنِّى اِلَيْكَ وَلَوْ اَنْصَفْتَ لَمْ تَلُمِ

(۱۰)

عَدَتْكَ حَالِىَ لَا سِرِّى بِمُسْتَتِرٍ

عَنِ الْوُشَاةِ وَلَا دَآئِى بِمُنْحَسِمِ

(۱۱)

مَحَضْتَنِى النُّصْحَ لٰكِنْ لَّسْتُ اَسْمَعُهُ

اِنَّ الْمُحِبَّ عَنِ الْعُذَّالِ فِى صَمَمِ

(۱۲)

اِنِّى اتَّهَمْتُ نَصِيْحَ الشَّيْبِ فِى عَذَلِى

وَالشَّيْبُ اَبْعَدُ فِى نُصْحٍ عَنِ التُّهَمِ

(۹)

مُلاّ[1]! عُذر مِرا من ، نہ دے سچّے عِشق دے مِہنے[2]

مینوں برا نہ کہندوں جے توں ہُندی گل نتاری

(۱۰)

بھیت گیا اے تیتھوں وی گا نہہ چغلی خوراں تیکر

دُوجی گل کہ اپنی گلوں عشق طبع نہ ہاری

(۱۱)

خالص نیتوں توں سمجھایا ، میں اُکّا نہیں سُنیا

بے شک عاشق دے کن طعنے سُننوں ہُندے عاری

(۱۲)

عقل بڑھاپے دی توں مَیں پیا جھتھا ہوناں، حالاں

عقل بڑھاپے وچ تُہمت توں ہُندی کوری کاری

۱۔ ملامت کرن والا ۲۔ طعنے

اَلْفَصْلُ الثَّانِیْ

فِیْ مَنْعِ ھَوَی النَّفْسِ

(۱۳)

فَاِنَّ اَمَّارَتِیْ بِالسُّوْءِ مَا اتَّعَظَتْ

مِنْ جَھْلِھَا بِنَذِیْرِ الشَّیْبِ وَالْھَرَمِ

(۱۴)

وَلَا اَعَدَّتْ مِنَ الْفِعْلِ الْجَمِیْلِ قِرٰی

ضَیْفٍ اَلَمَّ بِرَأْسِیْ غَیْرَ مُحْتَشَمِ

(۱۵)

لَوْ کُنْتُ اَعْلَمُ اَنِّیْ مَآ اُوَقِّرُہٗ

کَتَمْتُ سِرًّا بَدَالِیْ مِنْہُ بِالْکَتَمِ

(۱۶)

مَنْ لِّیْ بِرَدِّ جِمَاحٍ مِّنْ غَوَایَتِھَا

کَمَا یُرَدُّ جِمَاحُ الْخَیْلِ بِاللُّجُمِ

دُوجی فصل

(انسانی خواہشاں توں ہٹکن بارے)

(۱۳)

بے شک نفس انموڑ جہالت توں بدیاں ول ٹورے
ایہ تے وعظ بڑھاپے توں وی ہویا اے اِنکاری

(۱۴)

بِن سدیا مہمان بڈھیپا میرے سِر آ چڑھیا
عمل چنگیرے[1] نال نہ کیتی اِس دی خاطرداری

(۱۵)

بگّے وال بڈھیپے دے میں وسمے نال چھپاؤندا
معلم[2] ہندا جے نہیں ہونی ایہدی خدمت گاری

(۱۶)

کھہڑا ڈکے نفس دے اتھرے گھوڑے نوں گمراہیوں
جیوں روکے مُنہ زور وچھیرا[3] نال لگام مہاری

۱۔ چنگے ۲۔ معلوم ۳۔ گھوڑے دا ناڑی بچہ

(۱۷)

فَلَا تَرُمْ بِالْمَعَاصِیْ کَسْرَ شَهْوَتِهَا
اِنَّ الطَّعَامَ یُقَوِّیْ شَهْوَةَ النَّهِمِ

(۱۸)

وَالنَّفْسُ کَالطِّفْلِ اِنْ تُهْمِلْهُ شَبَّ عَلٰی
حُبِّ الرِّضَاعِ وَاِنْ تَفْطِمْهُ یَنْفَطِمِ

(۱۹)

فَاصْرِفْ هَوَاهَا وَحَاذِرْ اَنْ تُوَلِّیَهُ
اِنَّ الْهَوٰی مَا تَوَلّٰی یُصْمِ اَوْ یَصِمِ

(۲۰)

وَرَاعِهَا وَهِیَ فِی الْاَعْمَالِ سَائِمَةٌ
وَّاِنْ هِیَ اسْتَحْلَتِ الْمَرْعٰی فَلَا تُسِمِ

(۱۷)

بھیڑ[۱] ، برائیاں کر کر کے چھڈن دا چھڈ ارادہ
کھاج[۲] ودھیرے کھا کھا بُہتا حرصے کُکھ[۳] ڈکاری

(۱۸)

نفس ترا دُدھ پیندے بال طراں نہ گھبرو[۴] ہووے
دُدھ چھڈاناں جے اِس دا کر ویلے نال تیاری

(۱۹)

حرص نفس دی نوں لا ڈکّا بہتا ودھ نہ جاوے
بے شک قاتل ہُندی اے ایہدی کاری مختاری

(۲۰)

اکھ چ رکھ نفس دا چارو ڈنگر کھیتاں اندر
موڑ مزے توں چر نہ جاوے ہٹکی عمل کیاری

۱۔بدی ۲۔کھانا ۳۔بھریا ہویا پیٹ ۴۔جوان

(٢١)

كَمْ حَسَّنَتْ لَذَّةً لِّلْمَرْءِ قَاتِلَةً

مِّنْ حَيْثُ لَمْ يَدْرِ اَنَّ السَّمَّ فِي الدَّسَمِ

(٢٢)

واخْشَ الدَّسَائِسَ مِنْ جُوْعٍ وَّمِنْ شِبَعٍ

فَرُبَّ مَخْمَصَةٍ شَرٌّ مِّنَ التُّخَمِ

(٢٣)

وَاسْتَفْرِغِ الدَّمْعَ مِنْ عَيْنٍ قَدِ امْتَلَأَتْ

مِنَ الْمَحَارِمِ وَالْزَمْ حِمْيَةَ النَّدَمِ

(٢٤)

وَخَالِفِ النَّفْسَ وَالشَّيْطَانَ وَاعْصِهِمَا

وَإِنْ هُمَا مَحَضَاكَ النُّصْحَ فَاتَّهِمِ

(۲۱)

نفس پسندی مارو[1] ہندی کھاج سوادی جیویں
بندیاں ، بھیت نہ پایا موہرا[2] چُوری زہر نہاری[3]

(۲۲)

بھُکھ تے رج وچ ڈردے رہنا نفس فریبی کولوں
بدہضمی نالوں ایں گھاٹے[4] وندی بھُکھ بِماری

(۲۳)

مندے کموں پاپ لبیڑیاں اکھّاں دھورو رو کے
جھِتھیاں[5] ہو کے توبہ کر نہ ویکھیں دُوجی واری

(۲۴)

نہ لگ کہنے نفس ، ابلیس دے رہو دوواں توں ہٹواں[6]
کردے ہون نصیحت بھاویں فروی اے مکّاری

۱۔ قاتل ۲۔ زہر ۳۔ نمکین ناشتہ ۴۔ نقصان دین والی ۵۔ شرمندہ ہو کے ۶۔ دور

(۲۵)

وَلَا تُطِعْ مِنْهُمَا خَصْمًا وَّلَا حَكَمًا
فَاَنْتَ تَعْرِفُ كَيْدَا الْخَصْمِ وَالْحَكَمِ

(۲۶)

اَسْتَغْفِرُ اللّٰهُ مِنْ قَوْلٍ بِلَا عَمَلٍ
لَّقَدْ نَسَبْتُ بِهٖ نَسْلًا لِّذِیْ عُقُمٖ

(۲۷)

اَمَرْتُكَ الْخَيْرَ لٰكِنْ مَّا أْتَمَرْتُ بِهٖ
وَمَا اسْتَقَمْتُ فَمَا قَوْلِیْ لَكَ اسْتَقِمٖ

(۲۸)

وَلَا تَزَوَّدْتُّ قَبْلَ الْمَوْتِ نَافِلَةً
وَلَمْ اُصَلِّ سِوٰی فَرْضٍ وَّلَمْ اَصُمٖ

(۲۵)

نہ من آکھا کرن مَتکا یاں ایہ ہون نیاؤں[1]

بچ ایہناں توں، تُوں تے جانے دوواں دی ہشیاری

(۲۶)

اللہ معافی دیوے اُس توں جھڑا قول بے عملا

اونتر[2] نوں 'جی' والی کہنا گل اے بے عِتباری

(۲۷)

تینوں حکم سنایا نیکی دا پر آپ نہ کیتی

تیرے تے کیہ اثر کرے گی میری گلّ کراری

(۲۸)

نفل عبادت موت دی راہ دا توسا[3] نہیں گنڈھ پلے

بِن فرضاں دے، نفلاں دی نہ کیتی ذرا تیاری

۱۔منصف ۲۔بانجھ ۳۔کھانا۔ٹکڑا

اَلْفَصْلُ الثَّالِثُ

فِيْ مَدْحِ رَسُوْلِ اللهِ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

(۲۹)

ظَلَمْتُ سُنَّةَ مَنْ اَحْيَى الظَّلَامَ اِلٰى

اَنِ اشْتَكَتْ قَدَ مَاهُ الضُّرَّ مِنْ وَّرَمِ

(۳۰)

وَشَدَّ مِنْ سَغَبٍ اَحْشَآئَهٗ وَطَوٰى

تَحْتَ الْحِجَارَةِ كَشْحًا مُّتْرَفَ الْاَدَمِ

(۳۱)

وَرَاوَدَتْهُ الْجِبَالُ الشُّمُّ مِنْ ذَهَبٍ

عَنْ نَّفْسِهٖ فَاَرَاهَا اَيَّمَا شَمَمِ

تیجی فصل

(رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دی شان وِچ)

(۲۹)

میتھوں اوس پیارے دی سُنت تے عمل نہ ہویا
جہدے پیر نماز چ سُجّے کر کے شب بیداری

(۳۰)

پیٹ ولیٹ لیا سوہنے نے بھُکھ دی سختی اندر
سوہل[۱] سریر ،ملوک شِکم تے پتّھر بنھ کے بھاری

(۳۱)

اُچ پہاڑ حضور صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دے اگّے سونا بن بن ڈھلکے
نبی کریم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نِگہ اوہناں ول بے غرضی دی ماری

۱۔ نازک جثہ

(۳۲)

وَ اَكَّدَتْ زُهْدَهُ فِيهَا ضَرُورَتُهُ

اِنَّ الضَّرُورَةَ لَا تَعْدُو عَلَى الْعِصَمِ

(۳۳)

وَ كَيْفَ تَدْعُوَ اِلَى الدُّنْيَا ضَرُورَةُ مَنْ

لَوْ لَاهُ لَمْ تَخْرُجِ الدُّنْيَا مِنَ الْعَدَمِ

(۳۴)

مُحَمَّدٌ سَيِّدُ الْكَوْنَيْنِ وَالثَّقَلَيْنِ

وَالْفَرِيْقَيْنِ مِنْ عُرْبٍ وَّمِنْ عَجَمِ

(۳۵)

نَبِيُّنَا الْاٰمِرُ النَّاهِيْ فَلَآ اَحَدٌ

اَبَرَّ فِيْ قَوْلِ لَا مِنْهُ وَلَا نَعَمِ

(۳۲)

گھر دیاں لوڑاں زُہد[1] عبادت ہور پکیرے[2] کیتے

تقوے تے ہو سکدا نہیں تھوڑاں دا غلبہ طاری

(۳۳)

کِسراں اُس ہستی نوں غرضاں اپنے ول بلاون

آپ ﷺ دی خاطر عدموں پیدا ہوئی خلقت ساری

(۳۴)

جِن ، آدم تے دو جگ دا پردھان محمد ﷺ سوہنا

عرب عجم دی ساری دُنیا تے اوہدی سرداری

(۳۵)

نیکی ول بلاون والا بدیوں ہٹکن[3] والا

اوہ سچا ہرہاں تے ناہ وِچ گل اُس دی سچیاری

۱۔ عبادت ۲۔ پکے ۳۔ روکن والا۔ منع کرن والا

(٣٦)

هُوَ الْحَبِيْبُ الَّذِىْ تُرْجٰى شَفَاعَتُهٗ
لِكُلِّ هَوْلٍ مِّنَ الْأَهْوَالِ مُقْتَحِمِ

(٣٧)

دَعَآ اِلَى اللّٰهِ فَالْمُسْتَمْسِكُوْنَ بِهٖ
مُسْتَمْسِكُوْنَ بِحَبْلٍ غَيْرِ مُنْفَصِمِ

(٣٨)

فَاقَ النَّبِيِّيْنَ فِىْ خَلْقٍ وَّفِىْ خُلُقٍ
وَّلَمْ يُدَانُوْهُ فِىْ عِلْمٍ وَّلَا كَرَمِ

(٣٩)

وَكُلُّهُمْ مِّنْ رَّسُوْلِ اللّٰهِ مُلْتَمِسٌ
غَرْفًا مِّنَ الْبَحْرِ اَوْ رَشْفًا مِّنَ الدِّيَمِ

(۳۶)

رب دے پیارے ماہی توں ایں آس سفارش سانوں
خوف سمے جد ساڈے تے آوَنی ایں اوکھی بھاری

(۳۷)

جھڑے آپ ﷺ دے سدّے اُتے دین خدا ول آئے
اوہناں اِنج رسّی نوں پھڑیا کہ چھڈنوں نیں عاری

(۳۸)

صورت تے سیرت وِچ سوہنا سبھ نبیاں توں اُچّا
خیر، خبر دا پلّا وی اے سبھناں نالوں بھاری

(۳۹)

آپ ﷺ دے خُلق سمندروں تاہنگن اِک گھٹ نبیؑ ربانے
چُلی چُلی رحمت دے مینہ توں منگدے نیں اِک واری

(۴۰)

وَ وَاقِفُوْنَ لَدَیْہِ عِنْدَ حَدِّھِمِ
مِنْ نُّقْطَةِ الْعِلْمِ اَوْ مِنْ شَكْلَةِ الْحِكَمِ

(۴۱)

فَھُوَ الَّذِیْ تَمَّ مَعْنَاہُ وَصُوْرَتُہٗ
ثُمَّ اصْطَفَاہُ حَبِیْبًا بَارِئُ النَّسَمِ

(۴۲)

مُنَزَّہٌ عَنْ شَرِیْكٍ فِیْ مَحَاسِنِہٖ
فَجَوْھَرُ الْحُسْنِ فِیْہِ غَیْرُ مُنْقَسِمِ

(۴۳)

دَعْ مَا ادَّعَتْہُ النَّصَارٰی فِیْ نَبِیِّھِمِ
وَاحْكُمْ بِمَا شِئْتَ مَدْحًا فِیْہِ وَاحْتَكِمِ

(۴۰)

علم کتاب نقطہ سن حکمت وچ زیراں زبراں
اُس در تے جد نبیاں پرکھی اپنی منصب داری

(۴۱)

پاک نبی ﷺ دی ہستی اکمل ، ظاہر باطن اندر
جہنوں پیار محبت دے لئی چُنیا خالق باری

(۴۲)

آپ ﷺ دی شان مقدس عالی آپ ﷺ دے کون برابر
آپ ﷺ دی خوبی وچ کسے دی وی نہیں حصے داری

(۴۳)

عیسیٰؑ بارے لوک عیسائیاں جو دعویٰ سی کِیتا
اُس توں وکھ جو کہنا کہہ دے نعت پیغمبر ﷺ واری

(۴۴)

فَانْسُبْ اِلٰی ذَاتِہٖ مَا شِئْتَ مِنْ شَرَفٍ

وَّانْسُبْ اِلٰی قَدْرِہٖ مَا شِئْتَ مِنْ عِظَمٖ

(۴۵)

فَاِنَّ فَضْلَ رَسُوْلِ اللهِ لَیْسَ لَهٗ

حَدٌّ فَیُعْرِبَ عَنْهُ نَاطِقٌ بِفَمٖ

(۴۶)

لَوْنَا سَبَتْ قَدْرَہٗ اٰیَاتُهٗ عِظَمًا

اَحْیَ اسْمُهٗ حِیْنَ یُدْعٰی دَارِسَ الرِّمَمٖ

(۴۷)

لَمْ یَمْتَحِنَّا بِمَا تَعْیَ الْعُقُوْلُ بِهٖ

حِرْصًا عَلَیْنَا فَلَمْ نَرْتَبْ وَلَمْ نَهِمٖ

(۴۴)

ذات نبی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نوں دے دے نسبت جو وڈیائیوں دینی

جو کر سکناں کر دے عظمت اُس رُتبے توں واری

(۴۵)

مُکدی گل ! رسول اللہ دی صفت ثنا نہیں مُکدی

بھاویں اُچ[1] بلار بیان کرے واہ[2] لا کے ساری

(۴۶)

جنّی عظمت رب نے دِتی جے کر آپ ﷺ وکھاندے

ناں اوہناں دالین توں گُرنگاں[3] وچ ہندے ساہ جاری

(۴۷)

اوس حریص ہدایت اُمت نوں دِتی باجھ شُبے دے

کہ ازمیش چ پے نہ جاوے ساڈی عقل وچاری

۱۔اُچّا مقرر ۲۔ہمت، طاقت ۳۔ہڈیاں داڈھانچہ

(۴۸)

اَعيَى الْوَرٰى فهمُ مَعْنَاهُ فَلَيْسَ يُرٰى

لِلْقُرْبِ وَالْبُعْدِ فِيْهِ غَيْرُ مُنْفَحِمٖ

(۴۹)

كَالشَّمْسِ تَظْهَرُ لِلْعَيْنَيْنِ مِنْ بُعُدٍ

صَغِيْرَةً وَّتُكِلُّ الطَّرْفَ مِنْ اَمَمٖ

(۵۰)

وَ كَيْفَ يُدْرِكُ فِي الدُّنْيَا حَقِيْقَتَهٗ

قَوْمٌ نِّيَامٌ تَسَلَّوْا عَنْهُ بِالْحُلُمٖ

(۵۱)

فَمَبْلَغُ الْعِلْمِ فِيْهِ اَنَّهٗ بَشَرٌ

وَّ اَنَّهٗ خَيْرُ خَلْقِ اللّٰهِ كُلِّهِمٖ

(۴۸)

کیہ جانے مخلوق نمانی آپ ﷺ دا اُچّا درجہ
عاجز ہینے رُتبے دی کیہ کرن سراغ براری

(۴۹)

سورج وانگ مثال نبی ﷺ دی دوروں چھوٹا لگّے
کریے غور تے اوہدے تے نہیں ٹِکدی نظر وچاری

(۵۰)

حال حقیقت دُنیا اُتے آپ ﷺ دا کِسراں کُھلے
جد کہ اُمت سُتّی ہوئی اے تان کے کھیس خماری

(۵۱)

اپنے علم دی پہنچ اے اینی ، آپ ﷺ عظیم بشر نیں
سچی گل اے شان نبی ﷺ دی مخلوقاتوں بھاری

(۵۲)

وَكُلُّ اٰيٍ اَتَى الرُّسُلُ الْكِرَامُ بِهَا
فَاِنَّمَا اتَّصَلَتْ مِنْ نُّوْرِهٖ بِهِمِ

(۵۳)

فَاِنَّهٗ شَمْسُ فَضْلٍ هُمْ كَوَاكِبُهَا
يُظْهِرْنَ اَنْوَارَهَا لِلنَّاسِ فِي الظُّلَمِ

(۵۴)

حَتّٰى اِذَا طَلَعَتْ فِي الْكَوْنِ عَمَّ هُدَا
هَا الْعَالَمِيْنَ وَاَحْيَتْ سَائِرَ الْاُمَمِ

(۵۵)

اَكْرِمْ بِخَلْقِ نَبِيٍّ زَانَهٗ خُلُقٌ
بِالْحُسْنِ مُشْتَمِلٍ بِالْبِشْرِ مُتَّسِمِ

(۵۲)

نبیاں آ کے جنّے اپنے کرم کمال وکھائے
نور نبی ﷺ دے پاروں اے اوہناں وچ جھلک نیاری

(۵۳)

آپ ﷺ فضیلت دے سُورج نیں نبیؑ ستاریاں وانگوں
آپ ﷺ دے نُوروں نبیاں نے لونھیرے وچ کھلاری

(۵۴)

مِہر[۱] نبوت فضلوں چڑھیا لو لگّی ہر پاسے
ایسے نُور نصیحت کیتی زندہ خلقت ساری

(۵۵)

خُش خلقی تے خُش خُلقی توں بدن ودھیرے پھبّے
کھڑیا کھریا مکھڑا اے تے زینت شان پیاری

۱۔ سورج

(٥٦)

كَالزَّهْرِ فِيْ تَرَفٍ وَّالْبَدْرِ فِيْ شَرَفٍ

وَّالْبَحْرِ فِيْ كَرَمٍ وَّالدَّهْرِ فِيْ هِمَمِ

(٥٧)

كَاَنَّهٗ وَهُوَ فَرْدٌ فِيْ جَلَالَتِهٖ

فِيْ عَسْكَرٍ حِيْنَ تَلْقَاهُ وَفِيْ حَشَمِ

(٥٨)

كَاَنَّمَا اللُّؤْلُؤُ الْمَكْنُوْنُ فِيْ صَدَفٍ

مِنْ مَّعْدِنَيْ مَنْطِقٍ مِّنْهُ وَمُبْتَسَمِ

(٥٩)

لَا طِيْبَ يَعْدِلُ تُرْبًا ضَمَّ اَعْظُمَهٗ

طُوْبٰى لِمُنْتَشِقٍ مِّنْهُ وَ مُلْتَثِمِ

(۵۶)

اوہ پورا چمن شرفوں سجرے پُھل شگوفے وانگوں

سخی سمندر ورگے نے نہیں عالی ہمت ہاری

(۵۷)

کلّم کلّے ہون حضورﷺ تے اِنج جلال اے دِسدا

آپﷺ کھلون جویں وچکار چفیرے دُنیا ساری

(۵۸)

آپﷺ دے دند مبارک ڈِلھکن ہسّن بولن ویلے

منہ دے وچ وکھاون سِپ دے موتی جھلک نیاری

(۵۹)

جس وچ جسم مبارک، خُشبو اُس مٹی دے تُل[1] نہیں

ڈھیر ودھائیاں[2] جِہناں سُنگھی چُمی ایں اِک واری

۱۔ برابر ۲۔ مبارکاں

اَلْفَصْلُ الرَّابِعُ

فِيْ مَوْلِدِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وآله وسلم

(٦٠)

اَبَانَ مَوْلِدُهٗ عَنْ طِيْبِ عُنْصُرِهٖ

يَا طِيْبَ مُبْتَدَاءٍ مِّنْهُ وَمُخْتَتَمِ

(٦١)

يَوْمٌ تَفَرَّسَ فِيْهِ الْفُرْسُ اَنَّهُمْ

قَدْ اُنْذِرُوْا بِحُلُوْلِ الْبُؤْسِ وَالنِّقَمِ

(٦٢)

وَبَاتَ اِيْوَانُ كِسْرٰى وَهُوَ مُنْصَدِعٌ

كَشَمْلِ اَصْحَابِ كِسْرٰى غَيْرَ مُلْتَئِمِ

(٦٣)

وَالنَّارُ خَامِدَةُ الْاَنْفَاسِ مِنْ اَسَفٍ

عَلَيْهِ وَالنَّهْرُ سَاهِي الْعَيْنِ مِنْ سَدَمِ

چوتھی فصل

(نبی پاکﷺ دے میلاد بارے)

(۶۰)

سوہنا جی گھر پیدا ہویا مہکاں آوَن سریروں[۱]
واہ وا مُڈھ توں آخر توڑی پاک حیاتی ساری

(۶۱)

پیر دے دِن توں فارسیاں[۲] نے عقلوں سِٹّا کڈھیا
بے شک اسیں ڈرائے گئے آں آوَنی ایں دُشواری

(۶۲)

کِسریٰ دے محلاں دیاں کندھاں ڈھٹھیاں ٹھیک نہ ہوئیاں
اوہدی فوج جُڑی نہ فر جیوں پاٹی چار دِواری

(۶۳)

آتش کدیاں دی اگ بُجّھی بھر بھر ٹھنڈے ہَوکے
دُکھ شرم توں وگنا بھُلی نہر فرات وچاری

۱۔جسم چوں ۲۔فارس (ایران) دے لوکاں

(٦٤)

وَسَآءَ سَاوَةَ اَنۡ غَاضَتۡ بُحَيۡرَتُهَا

وَرُدَّ وَارِدُهَا بِالۡغَيۡظِ حِيۡنَ ظَمِ

(٦٥)

كَاَنَّ بِالنَّارِ مَا بِالۡمَآءِ مِنۡ بَلَلٍ

حُزۡنًا وَّ بِالۡمَآءِ مَا بِاالنَّارِ مِنۡ ضَرَمِ

(٦٦)

وَالۡجِنُّ تَهۡتِفُ وَالۡاَنۡوَارُ سَاطِعَةٌ

وَالۡحَقُّ يَظۡهَرُ مِنۡ مَّعۡنًى وَّمِنۡ كَلِمِ

(٦٧)

عَمُوۡا وَصَمُّوا فَاِعۡلَانُ الۡبَشَآئِرِ لَمۡ

تُسۡمَعۡ وَبَارِقَةُ الۡاِنۡذَارِ لَمۡ تُشَمِ

(٦٤)

جس ویلے اوہناں نے ڈِٹّھا "ساوا"[1] دریا سُکّا

غصے نال پچھانہہ نوں بھجّے، تسّے[2] اگّ پچاری

(٦٥)

اگ نے پانی پانی ہو کے مُنہ کالا کر لِتّا!

تے پانی دے وی ساہ سُکّے اگ وچ لا کے تاری

(٦٦)

ہوکا دِتّا جِنّاں نے کہ نور چمکدا ویکھو

حق رسول ﷺ نے دسیا تے قرآن دلیل پکاری

(٦٧)

نہ خُش خبری سُنی کفاراں انّھے بولے ہو گئے

خوف دواون والی بجلی تے وی جھات نہ ماری

۱۔ دریا داناں ۲۔ پیاسے

(٦٨)

مِنۢ بَعۡدِ مَآ اَخۡبَرَ الۡاَقۡوَامَ كَاهِنُهُمۡ
بِاَنَّ دِيۡنَهُمُ الۡمُعۡوَجَّ لَمۡ يَقُمِ

(٦٩)

وَبَعۡدَ مَا عَايَنُوۡا فِي الۡاُفُقِ مِنۡ شُهُبٍ
مُنۡقَضَّةٍ وَّفۡقَ مَا فِي الۡاَرۡضِ مِنۡ صَنَمِ

(٧٠)

حَتّٰى غَدَا عَنۡ طَرِيۡقِ الۡوَحۡيِ مُنۡهَزِمٌ
مِّنَ الشَّيَاطِيۡنِ يَقۡفُوۡا اِثۡرَ مُنۡهَزِمِ

(٧١)

كَاَنَّهُمۡ هَرَبًا اَبۡطَالُ اَبۡرَهَةٍ
اَوۡ عَسۡكَرٌ بِالۡحَصٰى مِنۡ رَّاحَتَيۡهِ رُمِ

(٧٢)

نَبۡذًا بِهٖ بَعۡدَ تَسۡبِيۡحٍ بِبَطۡنِهِمَا
نَبۡذَ الۡمُسَبِّحِ مِنۡ اَحۡشَآءِ مُلۡتَقِمِ

(۶۸)

انّھے بولے کافر مُشرک سُن بیٹھے سن گلاں
تہاڈا پُٹھّا راہ اے ، دسیا جادوگر اخباری[1]

(۶۹)

اس توں پہلاں کافر لوکاں تارے ٹُٹدے ویکھے
بُت دھرتی تے ڈِگدے تکن مرسل ﷺ دے اِنکاری

(۷۰)

پِچّھل پیریں راہ چھڈ نسے مخبر جِن اَزُردہ
اِک دُوجے تے ڈگدے ڈِھہندے بھجّے جاون ناری[2]

(۷۱)

اِبرہ دے پہلواناں وانگوں جِنّ بھگوڑے ہوئے
جیویں روڑ نبی ﷺ توں کھا کے دوڑی فوج انکاری

(۷۲)

ایویں روڑ وگائے حضرت ﷺ تسبی کردے ہوئے
جیویں توبہ کردا یونسؑ سٹیا باہر شنگاری[3]

۱۔خبراں دین والا ۲۔اگ دی مخلوق ۳۔ماس کھانی مچھی دی اِک قسم

اَلۡفَصۡلُ الۡخَامِسُ

فِيۡ ذِكۡرِيُمۡنِ دَعۡوَتِهٖ صلی اللہ علیہ وآلہٖ وسلم

(۷۳)

جَآءَ تۡ لِدَعۡوَتِهِ الۡاَشۡجَارُ سَاجِدَةً

تَمۡشِيۡ اِلَيۡهِ عَلٰى سَاقٍ بِلَا قَدَمٖ

(۷۴)

كَاَنَّمَا سَطَرَتۡ سَطۡرًا لِّمَا كَتَبَتۡ

فُرُوۡعُهَا مِنۡ بَدِيۡعِ الۡخَطِّ فِي اللَّقَمٖ

(۷۵)

مِثۡلُ الۡغَمَامَةِ اَنّٰى سَارَ سَائِرَةً

تَقِيۡهِ حَرَّ وَطِيۡسٍ لِّلۡهَجِيۡرِ حَمِ

(۷۶)

اَقۡسَمۡتُ بِالۡقَمَرِ الۡمُنۡشَقِّ اِنَّ لَهٗ

مِنۡ قَلۡبِهٖ نِسۡبَةً مَّبۡرُوۡرَةَ الۡقَسَمِ

پنجویں فصل

(رسول پاک ﷺ دی دعوت مبارک بارے)

(۷۳)

آپ ﷺ نے رُکھ بلائے تے اوہ متھا ٹیکدے آئے

جیویں پِنیاں[1] بھر نے رِڑھدی پیراں باجھ بہاری[2]

(۷۴)

ایویں وصف نبی دے لیکے راہ وچ رُکھ دیاں شاخاں

جیویں کسے انوکھے خط وِچ لکھے کمال لکھاری

(۷۵)

جتھے سیر کرن اوہ جاندے بدلی چھاواں کر دی

تاں جے اوہناں نوں نہ ہووے گرمی وِچ دُشواری

(۷۶)

قلب نبی ﷺ دے نوروں نسبت چن نوں چانن پاروں

ٹکڑے ہوون والے چن دی سونہہ کھاناں سُچیاری

۱۔ پنڈلیاں دے بھار ۲۔ بوہکر

(۷۷)

وَمَا حَوَى الْغَارُ مِنْ خَيْرٍ وَّمِنْ كَرَمٍ
وَكُلُّ طَرْفٍ مِّنَ الْكُفَّارِ عَنْهُ عَمِ

(۷۸)

فَالصِّدْقُ فِي الْغَارِ وَالصِّدِّيْقُ لَمْ يَرِمَا
وَهُمْ يَقُوْلُوْنَ مَا بِالْغَارِ مِنْ اَرِمِ

(۷۹)

ظَنُّوا الْحَمَامَ وَظَنُّوا الْعَنْكَبُوْتَ عَلٰى
خَيْرِ الْبَرِيَّةِ لَمْ تَنْسُجْ وَلَمْ تَحُمِ

(۸۰)

وِقَايَةُ اللّٰهِ اَغْنَتْ عَنْ مُّضَاعَفَةٍ
مِّنَ الدُّرُوْعِ وَعَنْ عَالٍ مِّنَ الْاُطُمِ

(۷۷)

خیراں مِہراں والا مُرسل ﷺ نکلے غار لکایا
ویکھ سکے نہ انھے کافر ہمبے[1] ڈھونڈھ ونگاری

(۷۸)

سُچّل تے صدیقؓ نہ غارچ وِس[2] ورموں گھبرائے
مشرک آکھن خالی اے دوواں توں غار حِصاری[3]

(۷۹)

کدوں کبوتر آنڈے دیندا "کہنا"[4] اُن دا جالا
غارچ نہیں اوہ ہیجل[5] دُنیا، غیراں سوچ وچاری

(۸۰)

رب رحیم غنی کیتا ڈھو رکھوالی دا لا کے
اوہناں لئی بے مقصد ڈھالاں دوہری چار دواری

۱۔ تھکے ۲۔ زہر ۳۔ غار دا گھیرا ۴۔ مکڑی ۵۔ دُنیا دا خیر خواہ

(۸۱)

مَاسَامَنِی الدَّھرُ ضَیمًا وَّاستَجَرتُ بِہٖ

اِلَّا وَنِلتُ جِوارً مِّنہُ لَم یُضَمِ

(۸۲)

وَلَا التَمَستُ غِنَی الدَّارَینِ مِن یَّدِہٖ

اِلَّا استَلَمتُ النَّدٰی مِن خَیرِ مُستَلَمِ

(۸۳)

لَا تُنکِرِ الوَحیَ مِن رُّؤیَاہُ اِنَّ لَہٗ

قَلبًا اِذَا نَامَتِ العَینَانِ لَم یَنَمِ

(۸۴)

فَذَاكَ حِینَ بُلُوغٍ مِّن نُّبُوَّتِہٖ

فَلَیسَ یُنکَرُ فِیہِ حَالُ مُحتَلِمِ

(۸۱)

آپ ﷺ توں منگی ، مِلی خلاصی دُکھ دُنیا توں مینوں

آپ ﷺ دی قربت توں ہوئی اے دُور مری دُشواری

(۸۲)

اوس سخی توں دِینی دُنیوی کوئی شے نہ منگی

سُچّل ہتھّوں دِلی مُراداں ملیاں بھر بھر کھاری[۱]

(۸۳)

نہ ہو اوس وحی دا منکر جو سُفنے[۲] وچ آئی

اکھ سوں جاوے پر نہ جاوے اُس دِل دی بیداری

(۸۴)

سچے سُفنے ویکھے جدوں جوان نبوت ہوئی

خاب دلیل جوانی دے توں کِھڑا اے انکاری

۱۔ ٹوکری   ۲۔ خواب

(٨٥)

تَبَارَكَ اللهُ مَا وَحْيٌ بِمُكْتَسَبٍ

وَّلَا نَبِيٌّ عَلٰى غَيْبٍ بِمُتَّهَمِ

(٨٦)

اٰيَاتُهُ الْغُرُّ لَا يَخْفٰى عَلٰى اَحَدٍ

بِدُوْنِهَا الْعَدْلُ بَيْنَ النَّاسِ لَمْ يَقُمِ

(٨٧)

كَمْ اَبْرَأَتْ وَصِبًا بِاللَّمْسِ رَاحَتُهٗ

وَاَطْلَقَتْ اَرِبًا مِّنْ رِّبْقَةِ اللَّمَمِ

(٨٨)

وَ اَحْيَتِ السَّنَةَ الشَّهْبَآءَ دَعْوَتُهٗ

حَتّٰى حَكَتْ غُرَّةً فِي الْاَعْصُرِ الدُّهُمِ

(٨٩)

بِعَارِضٍ جَادَ اَوْ خِلْتُ الْبِطَاحَ بِهَا

سَيْبًا مِّنَ الْيَمِّ اَوْ سَيْلًا مِّنَ الْعَرِمِ

(۸۵)

ربّ تبارک وحی نہیں گھلدا محنت کوشش پاروں

خبراں غیب نبی ﷺ دیاں ہندیاں نیں تہمت توں عاری

(۸۶)

نور نشانی آپ ﷺ دی نہ رہی ذرا کسے توں گُجھّی[1]

آپ ﷺ دے باجھوں ہونا نہیں سی عدل جہان چ جاری

(۸۷)

ہتھ شفا دا جس دم پھریا روگی روگوں چُھٹّے

جھل توں حاجت منداں دی چُھٹّی سی جِند وچاری

(۸۸)

آپ ﷺ دی اِک دُعا نے کیتا اوڑھ ورھے نوں ہریاں

آوندے جاندے سمیاں دے وچ ایہو سال انواری

(۸۹)

نُوری بدل ورھیاں کال ورھے نے نکھاں کڈھیاں

لوکی ویہندے رہ گئے دریاواں نہ کانگ[2] سہاری

۱۔ خفیہ ۲۔ ہڑ

اَلْفَصْلُ السَّادِسُ

فِيْ ذِكْرِ شَرَفِ الْقُرْاٰنِ

(۹۰)

دَعْنِيْ وَوَصْفِيْ اٰيَاتٍ لَّهٗ ظَهَرَتْ

ظُهُوْرَ نَارِ الْقِرٰى لَيْلًا عَلٰى عَلَمٍ

(۹۱)

فَالدُّرُّ يَزْدَادُ حُسْنًا وَّهُوَ مُنْتَظِمٌ

وَلَيْسَ يَنْقُصُ قَدْرًا غَيْرَ مُنْتَظِمٍ

(۹۲)

فَمَا تَطَاوَلَ اٰمَالُ الْمَدِيْحِ اِلٰى

مَا فِيْهِ مِنْ كَرَمِ الْاَخْلَاقِ وَالشِّيَمِ

(۹۳)

اٰيَاتُ حَقٍّ مِّنَ الرَّحْمٰنِ مُحْدَثَةٌ

قَدِيْمَةٌ صِفَةُ الْمَوْصُوْفِ بِالْقِدَمِ

چھیویں فصل

(قرآن مجید دی وڈیائی بارے)

(۹۰)

دسّن دے ایتاں دیاں صِفتاں، جھڑیاں ظاہر ہویاں
اگ مہمانی جیویں راتیں پربت تے چمکاری

(۹۱)

ہون پروئے لڑیاں دے وچ تے فربُہتے پھبّن
قدر نہیں گھٹدی بھاویں ہووے موتی گھنڈ کھلاری

(۹۲)

کرنا ایں کنج اُبّھر اُبھر نعت نبیؐ دیاں سدھراں[۱]
اوہناں دا اخلاق مبارک باجھوں حد کناری

(۹۳)

وصف قدیمی پاروں ایتاں دے مفہوم پرانے
بیشک نویں عبارت وچ رحمٰن کلام اُتاری

ا۔ خواہشاں

(۹۴)

لَمْ تَقْتَرِنْ بِزَمَانٍ وَّهِيَ تُخْبِرُنَا

عَنِ الْمَعَادِ وَعَنْ عَادٍ وَّعَنْ اِرَمِ

(۹۵)

دَامَتْ لَدَيْنَا فَفَاقَتْ كُلَّ مُعْجِزَةٍ

مِّنَ النَّبِيِّيْنَ اِذْ جَآئَتْ وَلَمْ تَدُمِ

(۹۶)

مُحَكَّمَاتٌ فَمَا يُبْقِيْنَ مِنْ شُبَهٍ

لِّذِيْ شِقَاقٍ وَّلَا يَبْغِيْنَ مِنْ حَكَمِ

(۹۷)

مَا حُوْرِبَتْ قَطُّ اِلَّا عَادَ مِنْ حَرَبٍ

اَعْدَى الْاَعَادِيْ اِلَيْهَا مُلْقِيَ السَّلَمِ

(۹۴)

اگلے پچھلے سبھ وقتاں دیاں خبراں دیوَن ایتاں

عاد ، ارم تے حشر نشر دی دسن کارگزاری

(۹۵)

ایہ اعلیٰ قرآن نشانی ساڈے کول ہمیشاں

کیوں جے نہ رہی پہلے نبیاںؑ دی اوہ معجزکاری

(۹۶)

شک نہیں رہندا پدّھرے[1] ایتاں اِنجدا کرن نبیڑا

مُنصف دی نہ لوڑ پئی جد ایہناں گل نتاری

(۹۷)

ایہناں ایتاں نال کدی نہ ڈاہڈا ویری بھِڑیا[2]

یاں ایہناں نوں من لتا یاں کھٹّی ڈھیر خواری

۱۔صاف ستھریاں ۲۔ٹکرایا

(٩٨)

رَدَّتْ بَلَاغَتُهَا دَعْوٰى مُعَارِضِهَا

رَدَّ الْغَيُوْرِ يَدَالْجَانِيْ عَنِ الْحُرَمِ

(٩٩)

لَهَا مَعَانٍ كَمَوْجِ الْبَحْرِ فِيْ مَدَدٍ

وَفَوْقَ جَوْهَرِهٖ فِي الْحُسْنِ وَالْقِيَمِ

(١٠٠)

فَمَا تُعَدُّ وَلَا تُحْصٰى عَجَآئِبُهَا

وَلَا تُسَامُ عَلَى الْاِكْثَارِ بِالسَّأَمِ

(١٠١)

قَرَّتْ بِهَا عَيْنُ قَارِيْهَا فَقُلْتُ لَهٗ

لَقَدْ ظَفِرْتَ بِحَبْلِ اللهِ فَاعْتَصِمِ

(۹۸)

نال بلاغت ایتاں رڈّن سارے دعوے، جسراں
عزت نوں ہتھ پان نہ دیوے غیرت وند وِہاری

(۹۹)

معنیاں پاروں ایہ ایتاں نیں دریاواں دیاں چھلّاں
مُل تے خوبی وچ موتی وی نہیں ایہناں توں بھاری

(۱۰۰)

ایتاں دے مطلب اَن گنت انوکھے ہوون پاروں
پڑھ پڑھ کدی طبع[۱] نہ رجّی نہ تھکّی نہ ہاری

(۱۰۱)

جِس دم قاری ایتاں پڑھ کے اکھاں جاوے ٹھاری
جِت گئیوں بیبا! رب دی رسّی پھڑ میں عرض گزاری

۱۔ طبیعت

(١٠٢)

اِنۡ تَتۡلُهَا خِيۡفَةٌ مِّنۡ حَرِّ نَارِ لَظٰى

اَطۡفَاتَ حَرَّ لَظٰى مِنۡ وِّرۡدِهَا الشَّبِمِ

(١٠٣)

كَاَنَّهَا الۡحَوۡضُ تَبۡيَضُّ الۡوُجُوۡهُ بِهٖ

مِنَ الۡعُصَاةِ وَقَدۡ جَآئُوۡهُ كَالۡحُمَمِ

(١٠٤)

وَكَا لصِّرَاطِ وَ كَالۡمِيۡزَانِ مَعۡدِلَةً

فَالۡقِسۡطُ مِنۡ غَيۡرِهَا فِي النَّاسِ لَمۡ يَقُمِ

(١٠٥)

لَا تَعۡجَبَنۡ لِحَسُوۡدٍ رَّاحَ يُنۡكِرُهَا

تَجَاهُلًا وَّهُوَ عَيۡنُ الۡحَاذِقِ الۡفَهِمِ

(١٠٦)

قَدۡ تُنۡكِرُ الۡعَيۡنُ ضَوۡءَ الشَّمۡسِ مِنۡ رَّمَدٍ

وَّ يُنۡكِرُ الۡفَمُ طَعۡمَ الۡمَآءِ مِنۡ سَقَمِ

(۱۰۲)

دوزخ دی اگ دے ڈرتوں جے کریں تلاوت ایتاں
بے شک اِس دے سرد فوارے جان جہنم ٹھاری

(۱۰۳)

چن طراں چمکن گے اگ جھلو سے اوگنہارے
ایتاں دے ڈُم[۱] کوثر اندر جیہناں لائی تاری

(۱۰۴)

ایہ قرآنی ایتاں تکڑی وانگوں سانواں تولن
ایہناں باجھ انصاف نہ ہووے خلقت وچ معاری

(۱۰۵)

ایہناں ایتاں نوں جے حاسد جانُو جان نہ جانے
گل انوکھی نہیں، جے دوکھی ہویا اے انکاری

(۱۰۶)

دُکھدی اکھ کدی تک سکدی نہیں سورج دیاں لاٹاں
جیبھ بِماراں دی پانی دا ذیقہ دسنوں ایں عاری

۱۔ ڈونگھ

اَلْفَصْلُ السَّابِعُ

فِيْ ذِكْرِ مِعْرَاجِ النَّبِيِّ ﷺ

(۱۰۷)

يَا خَيْرَ مَنْ يَّمَّمَ الْعَافُوْنَ سَاحَتَهُ
سَعْيًا وَّفَوْقَ مُتُوْنِ الْاَيْنُقِ الرُّسُمِ

(۱۰۸)

وَمَنْ هُوَ الْاٰيَةُ الْكُبْرٰى لِمُعْتَبِرٍ
وَّمَنْ هُوَ النِّعْمَةُ الْعُظْمٰى لِمُغْتَنِمِ

(۱۰۹)

سَرَيْتَ مِنْ حَرَمٍ لَّيْلاً اِلٰى حَرَمٍ
كَمَا سَرَى الْبَدْرُ فِيْ دَاجٍ مِّنَ الظُّلَمِ

(۱۱۰)

وَبِتَّ تَرْقٰى اِلٰى اَنْ نِّلْتَ مَنْزِلَةً
مِنْ قَابَ قَوْسَيْنِ لَمْ تُدْرَكْ وَلَمْ تُرَمِ

ستویں فصل

(رسول پاک ﷺ دے معراج شریف بارے)

(۱۰۷)

سخیاں دا سردار، جہدے گھر پہنچن لوڑاں والے
اوکڑ مارے ڈاچیاں اُتّے کر کے آوٗن سواری

(۱۰۸)

تے اوہ ذات اے عبرت والے لئی اِک ایت وڈیری
تے اوہ ذات اے قدر پچھانو[۱] لئی اِک نعمت بھاری

(۱۰۹)

حضرت ﷺ سیر اِک راتے کیتی مکیوں اقصیٰ توڑی
جیویں چن بدر دا کردا نھیرے سیل سواہری

(۱۱۰)

جتھے کوئی نہ اپڑ سکیا آپ ﷺ اوتھے جا اپڑے
اوہ منزل قوسینی جتھے سوچ وی جاوے ماری

۱۔ پچھانن والا

(۱۱۱)

وَ قَدَّمَتْكَ جَمِيْعُ الْاَنْبِيَآءِ بِهَا

وَالرُّسُلِ تَقْدِيْمَ مَخْدُوْمٍ عَلٰى خَدَمٖ

(۱۱۲)

وَاَنْتَ تَخْتَرِقُ السَّبْعَ الطِّبَاقَ بِهِمْ

فِيْ مَوْكِبٍ كُنْتَ فِيْهِ صَاحِبَ الْعَلَمٖ

(۱۱۳)

حَتّٰى اِذَا لَمْ تَدَعْ شَاوًا لِّمُسْتَبِقٍ

مِنَ الدُّنُوِّ وَلَا مَرْقًا لِّمُسْتَنِمٖ

(۱۱۴)

خَفَضْتَ كُلَّ مَقَامٍ بِالْاِضَافَةِ اِذْ

نُوْدِيْتَ بِالرَّفْعِ مِثْلَ الْمُفْرَدِ الْعَلَمٖ

(۱۱۱)

نبیاںؑ مُہرے سرور کھڑ کے آپ ﷺ امام بنے سن
پڑھن نماز نبیؑ سبھ کھلتے پچھّے نیت دھاری

(۱۱۲)

لشکر دے بن آ گوستّے طبق اوہناں طے کیتے
فوج فرشتیاں دے وِچ آپ ﷺ دی اُچّی سپہ سلاری

(۱۱۳)

حد مُکا چھڈی حضرت ﷺ نے قُرب بلندی والی
اُس تھاں جاون لئی آئی نہ ہور کسے دی واری

(۱۱۴)

سبھ نبیاں توں آپ ﷺ دا رُتبہ اُچا باقی تھلّے
آپ ﷺ نے شرف بلندی توں پائی اُچّی سرداری

(١١٥)

كَيْمَا تَفُوْزَ بِوَصْلٍ اَيِّ مُسْتَتِرٍ

عَنِ الْعُيُوْنِ وَسِرٍّ اَيِّ مُكْتَتِمِ

(١١٦)

فَحُزْتَ كُلَّ فِخَارٍ غَيْرَ مُشْتَرَكٍ

وَجُزْتَ كُلَّ مَقَامٍ غَيْرَ مُزْدَحَمِ

(١١٧)

وَجَلَّ مِقْدَارُ مَا وُلِّيْتَ مِنْ رُّتَبٍ

وَّعَزَّ اِدْرَاكُ مَا اُوْلِيْتَ مِنْ نِّعَمِ

(١١٨)

بُشْرٰى لَنَا مَعْشَرَ الْاِسْلَامِ اِنَّ لَنَا

مِنَ الْعِنَايَةِ رُكْنًا غَيْرَ مُنْهَدِمِ

(١١٩)

لَمَّا دَعَى اللّٰهُ دَاعِيْنَا لِطَاعَتِهٖ

بِاَكْرَمِ الرُّسُلِ كُنَّاۤ اَكْرَمَ الْاُمَمِ

(۱۱۵)

خلقوں اوہلے آپ ﷺ نے پایا اُچا وصل الٰہی!!
اکھوں اوہلے آپ ﷺ نے پایا بھیت پتہ اسراری

(۱۱۶)

بناں شریکوں آپ ﷺ نوں مان دے سارے درجے لبھّے
ہر اک تھاہروں لنگھدے گئے سی آپ ﷺ بناں دُشواری

(۱۱۷)

جو سرکار ﷺ نے پائے رُتبے اوہ سارے نیں عالی
درجہ نعمت جو پایا نہ سمجھے فکر وچاری

(۱۱۸)

مومن بھائیو! اپنے لئی اے، ایہ وڈّی خُش خبری
ڈِگ سکدا نہیں فضلوں تھم شریعت والا بھاری

(۱۱۹)

سبھ خلقت چوں افضل، نبی ربانے دی دعوت تے
اُمت ہو گئی دِین خدا ول آون توں اُچیاری[1]

۱۔اُچی

اَلْفَصْلُ الثَّامِنُ

فِيْ ذِكْرِ جِهَادِ النَّبِيِّ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

(۱۲۰)

رَاعَتْ قُلُوْبَ الْعِدٰى اَنْبَآءُ بِعْثَتِهٖ

كَنَبْأَةٍ اَجْفَلَتْ غُفْلًا مِّنَ الْغَنَمِ

(۱۲۱)

مَا زَالَ يَلْقَاهُمْ فِيْ كُلِّ مُعْتَرَكٍ

حَتّٰى حَكَوْا بِالْقَنَا لَحْمًا عَلٰى وَضَمِ

اٹھویں فصل

(نبی پاکؐ دے جہاد بارے)

(۱۲۰)

آپؐ دے آون دی سوَ پا کے قلب کفاراں کنبے
جِسراں شیر دیاں سُن دھاڑاں[۱] بکری ڈرے وچاری

(۱۲۱)

جنگاں وچ کفاراں نال حضورؐ اودوں تک لڑدے
جدتک ماس دی تِکّہ بوٹی ہُندی نہیں اِک واری

۱۔ واجاں

(۱۲۲)

وَدُّوا الْفِرَارَ فَكَادُوْ يَغْبِطُوْنَ بِهٖ
اَشْلَاءَ شَالَتْ مَعَ الْعِقْبَانِ وَالرَّخَمِ

(۱۲۳)

تَمْضِى اللَّيَالِىْ وَلَا يَدْرُوْنَ عِدَّتَهَا
مَالَمْ تَكُنْ مِّنْ لَّيَالِى الْاَشْهُرِ الْحُرُمِ

(۱۲۴)

كَاَنَّمَا الدِّيْنُ ضَيْفٌ حَلَّ سَاحَتَهُمْ
بِكُلِّ قَرْمٍ اِلٰى لَحْمِ الْعِدٰى قَرِمِ

(۱۲۵)

يَجُرُّ بَحْرَ خَمِيْسٍ فَوْقَ سَابِحَةٍ
يَرْمِىْ بِمَوْجٍ مِّنَ الْاَبْطَالِ مُلْتَطِمِ

(۱۲۲)

تیغ ترٹھے نسدے منکر، اوہناں اُتّے رِجھن[1]

تن دے ٹکڑے جولے گِرجھاں اُڈیاں مار اُڈاری

(۱۲۳)

جد تک امن مہینے والیاں راتاں نہ آ جاون

کافر ڈردے جنگاں اندر بھُلّن وار شماری

(۱۲۴)

دین کٹک[2] بے دیناں ویڑھے بنیاں اِنج پروہنا

جِھڑا ماس اوہناں دا کھاوے کر کے خوب تیاری

(۱۲۵)

آدر[3] جوگ نے ہلّا کیتا لے کے گھوڑ سواراں

دریا وانگ سی لشکر لہراں وانگ سی تیغ کٹاری

۱۔خاہش کرن ۲۔لشکر ۳۔عزت والا

(١٢٦)

مِنْ كُلِّ مُنْتَدِبٍ لِلّٰهِ مُحْتَسِبٍ
يَّسْطُوْ بِمُسْتَاْصِلٍ لِّلْكُفْرِ مُصْطَلِمٍ

(١٢٧)

حَتّٰى غَدَتْ مِلَّةُ الْاِسْلَامِ وَهْيَ بِهِمْ
مِّنْ بَعْدِ غُرْبَتِهَا مَوْصُوْلَةَ الرَّحِمٍ

(١٢٨)

مَكْفُوْلَةً اَبَدًا مِّنْهُمْ بِخَيْرِ اَبٍ
وَ خَيْرِ بَعْلٍ فَلَمْ تَيْتَمْ وَلَمْ تَئِمٍ

(١٢٩)

هُمُ الْجِبَالُ فَسَلْ عَنْهُمْ مُّصَادِمَهُمْ
مَاذَا رَاٰىٰ مِنْهُمْ فِيْ كُلِّ مُصْطَدَمٍ

(۱۲۶)

آس صلے دی رکھ کے دین اسلام قبولن والے
واہندے[1] انج تلوار کُفر دی جڑ پٹ دیندے ساری

(۱۲۷)

ہینے[2] تے بے وطنی قوم اسلامی، اوہناں کر کے
حق شریکا حاصل کیتا نال قرابت داری

(۱۲۸)

آپ ﷺ دا سایہ اُمت تے انج حشراں تیکر رہنا
نہ مِہٹر[3] نہ رنڈی ہووے گی ایہ قوم پیاری

(۱۲۹)

اوہ اصحاب ؓ پہاڑ عظمت دے پڑ[4] جنگاں توں پچھ لے
جہناں ہر ملے[5] اوہناں دی ویکھی شان نیاری

۱۔ چلاندے ۲۔ کمزور ۳۔ یتیم ۴۔ میدان ۵۔ حملے

(۱۳۰)

فَسَلْ حُنَيْنًا وَّسَلْ بَدْرًا وَّسَلْ اُحُدًا
فَصُوْلَ حَتْفٍ لَّهُمْ اَدْهٰى مِنَ الْوَخَمِ

(۱۳۱)

اَلْمُصْدِرِیْ الْبِيْضِ حُمْرًا بَعْدَ مَا وَرَدَتْ
مِنَ الْعِدَا كُلَّ مُسْوَدٍّ مِّنَ اللِّمَمِ

(۱۳۲)

وَالْكَاتِبِيْنَ بِسُمْرِ الْخَطِّ مَا تَرَكَتْ
اَقْلَامُهُمْ حَرْفَ جِسْمٍ غَيْرَ مُنْعَجِمِ

(۱۳۳)

شَاكِی السِّلَاحِ لَهُمْ سِيْمَا تُمَيِّزُهُمْ
وَالْوَرْدُ يَمْتَازُ بِالسِّيْمَا مِنَ السَّلَمِ

(۱۳۰)

آفت توں سن ودھ کفاراں لئی ایہ تتّے موسم
اُحد، حنین، بدر دیاں جنگاں توں پچھ لے اِک واری

(۱۳۱)

جیتو! چِٹیاں تیغاں کُفر سریروں رتّیاں کر دے
جد تلواراں کھان سِراں تے دل دے کالے ہاری[1]

(۱۳۲)

منکر اکھّر نیزے قلماں کاتب یار نبی ﷺ دے
تیراں نال بنا کے نقطے کر دے نقش نگاری

(۱۳۳)

لشکر وچ وی اوہناں دی کافر توں دکھ سی وکھری
کنڈیاں وچ پھُل دی ہندی اے جیویں مہک بہاری

۱۔ ہارے ہوئے

(۱۳۴)

يُهْدِي اِلَيْكَ رِيَاحَ النَّصْرِ نَشْرَهُمُ
فَتَحْسِبُ الْوَرْدَ فِي الْاَكْمَامِ كُلَّ كَمِ

(۱۳۵)

كَاَنَّهُمْ فِيْ ظُهُوْرِا لْخَيْلِ نَبْتُ رُبًا
مِّنْ شِدَّةِ الْحَزْمِ لَا مِنْ شَدَّةِ الْحُزُمِ

(۱۳۶)

طَارَتْ قُلُوْبُ الْعِدٰى مِنْ بَأْسِهِمْ فَرَقًا
فَمَا تُفَرِّقُ بَيْنَ الْبَهْمِ وَالْبُهَمِ

(۱۳۷)

وَمَنْ تَكُنْ بِرَسُوْلِ اللّٰهِ نُصْرَتُهٗ
اِنْ تَلْقَهُ الْاُسُدُ فِيْٓ اٰجَامِهَا تَجِمِ

(۱۳۴)

ٹھنڈی وا تڑکے[1] دی تینوں جِت سُنیہا گھلّے

ہر جنگی[2] خشبوئی ڈُوڈا[3]، پھُل غلاف حِصاری

(۱۳۵)

گھوڑیاں تے اوہ جاپن جِسراں رُکھ چٹاناں اُتے

گھاہ دی پنڈ طراں جم جاندے کردے گھوڑسواری

(۱۳۶)

دُشمن دے دل خوف توں واوچ گُڈّی وانگوں ڈولن

شیر تے بکری دے فرقوں نیں، اوہ ڈردے اِنکاری

(۱۳۷)

جہناں لوکاں پِچھے ہتھ رسول اللہ ﷺ دا ہووے

اوہناں اگّے آ کے چُپ ہو جاندا شیر شکاری

۱۔صبح سویرے ۲۔جنگجو ۳۔ان کھڑیا پھُل

(۱۳۸)

وَلَنۡ تَرٰی مِنۡ وَّلِیٍّ غَیۡرَ مُنۡتَصِرٍ
بِہٖ وَلَا مِنۡ عَدُوٍّ غَیۡرَ مُنۡقَصِمٖ

(۱۳۹)

اَحَلَّ اُمَّتَہٗ فِیۡ حِرۡزِ مِلَّتِہٖ
کَاللَّیۡثِ حَلَّ مَعَ الۡاَشۡبَالِ فِیۡ اَجَمٖ

(۱۴۰)

کَمۡ جَدَّلَتۡ کَلِمَاتُ اللهِ مِنۡ جَدَلٍ
فِیۡہِ وَ کَمۡ خَصَّمَ الۡبُرۡهَانُ مِنۡ خَصِمٖ

(۱۴۱)

کَفَاكَ بِالۡعِلۡمِ فِیۡ الۡاُمِّیِّ مُعۡجِزَةً
فِیۡ الۡجَاهِلِیَّةِ وَالتَّادِیۡبِ فِیۡ الۡیُتُمٖ

(۱۳۸)

آپ ﷺ در تے ڈھکن[1] والا بِن امداد نہیں رہندا
حضرت ﷺ دے ویری دُشمن نے پائی ڈھیر خواری

(۱۳۹)

شیر جویں لے اپنے بچے رہوے کچھاراں[2] اندر
دِین قلعے وِچ اِنجے اوہناں اپنی قوم اتاری

(۱۴۰)

کئی وار قرآن نے کیتے رُسوا لوک کمینے
نال دلیل انموڑ دبائے نبی ﷺ کرامت بھاری

(۱۴۱)

اُس اُمّی دا عِلم نشانی تیرے کان[3] بتھیری
کرے یتیمی وِچ جھڑا تبلیغ اخلاق مِعاری

۱۔اُمید لے کے پہنچن والا ۲۔شیر دے رہن دی تھاں ۳۔واسطے

اَلْفَصْلُ التَّاسِعُ

فِیْ طَلَبِ مَغْفِرَةٍ مِّنَ اللّٰہِ تَعَالٰی وَشَفَاعَةٍ مِّنْ رَّسُوْلِ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

(۱۴۲)

خَدَمْتُهٗ بِمَدِیْحٍ اَسْتَقِیْلُ بِهٖ
ذُنُوْبَ عُمْرٍ مَّضٰی فِی الشِّعْرِ وَالْخِدَامِ

(۱۴۳)

اِذْ قَلَّدَانِیَ مَا تُخْشٰی عَوَاقِبُهٗ
کَاَنَّنِیْ بِهِمَا هَدْیٌ مِّنَ النَّعَمِ

(۱۴۴)

اَطَعْتُ غَیَّ الصِّبَا فِی الْحَالَتَیْنِ وَمَا
حَصَلْتُ اِلَّا عَلَی الْاٰثَامِ وَالنَّدَمِ

(۱۴۵)

فَیَا خَسَارَةَ نَفْسٍ فِیْ تِجَارَتِهَا
لَمْ تَشْتَرِ الدِّیْنَ بِالدُّنْیَا وَلَمْ تَسُمِ

نوویں فصل

(اللہ دی بخشش تے حضور ﷺ دی سفارش دی طلب)

(۱۴۲)

نعت دے صدقے اوہناں پاپاں[1] دی میں معافی منگی

جھوٹھ قصیدے کہہ کے جو بے فیدا عمر گزاری

(۱۴۳)

میرے گلمے جھوٹھ قصیدے طوق طراں نیں لگدے

صدقے دے دُنبے گل جیویں پاپ حمیل[2] شنگاری

(۱۴۴)

مُنڈ[3] پُنے وچ میں شاہواں دی سیوا وچ شعر آکھے

مِلے گناہ اُس گمراہی توں یا فِر ملی خواری

(۱۴۵)

بہت افسوس خسارہ پایا ایس وپارے دِل نے

دُنیا چھڈ کے دِین نہ لِتّا نہ ایہ سوچ وچاری

۱۔ گناہواں دی ۲۔ ڈنگراں دے گل پان والا گھنگھرواں والا پٹا ۳۔ لڑکپن

(۱۴۶)

وَمَنْ يَّبِعْ اٰجِلًا مِّنْهُ بِعَاجِلِهٖ

يَبِنْ لَّهُ الْغَبْنُ فِيْ بَيْعٍ وَّفِيْ سَلَمِ

(۱۴۷)

اِنْ اٰتِ ذَنْبًا فَمَا عَهْدِيْ بِمُنْتَقِضٍ

مِّنَ النَّبِيِّ وَلَا حَبْلِيْ بِمُنْصَرِمِ

(۱۴۸)

فَاِنَّ لِيْ ذِمَّةً مِّنْهُ بِتَسْمِيَتِيْ

مُحَمَّدًا وَّهُوَ اَوْ فِي الْخَلْقِ بِالذِّمَمِ

(۱۴۹)

اِنْ لَّمْ يَكُنْ فِيْ مَعَادِيْ اٰخِذًا بِيَدِيْ

فَضْلًا وَّ اِلَّا فَقُلْ يَا زَلَّةَ الْقَدَمِ

(۱۴۶)

گھاٹا کھاوے گا، جِہڑا دُنیا لئی عقبیٰ[1] ویچے
سودا نقد خریدے بھاویں سائی[2] ہووے تاری

(۱۴۷)

پاپی[3] آں پر عہد نبی ﷺ دے نال اُٹُٹ[4] اے میرا
کٹی جا نہیں سکدی کدی عقیدت ڈور اکارھی[5]

(۱۴۸)

میرا نام 'محمدؐ' اِس لئی کرم کریم ﷺ کرے گا
آپ ﷺ توں وڈّا وعدے دا پکّا اے کون وِہاری

(۱۴۹)

روز قیامت ہتھ نہ پھڑیا نبی کریم ﷺ جے میرا
پیر میرے فرتھڑ کے ہائے ہوسی ڈھیر خواری

۱۔ آخرت ۲۔ بیعانہ ۳۔ گناہگار ۴۔ نہ ٹُٹن والا ۵۔ اکلّی

(۱۵۰)

حَاشَاہُ اَنْ یُّحْرَمَ الرَّاجِیْ مَکَارِمَہٗ

اَوْ یَرْجِعَ الْجَارُ مِنْہُ غَیْرَ مُحْتَرَمٖ

(۱۵۱)

وَ مُنْذُ اَلْزَمْتُ اَفْکَارِیْ مَدَآئِحَہٗ

وَجَدْتُّہٗ لِخَلَاصِیْ خَیْرَ مُلْتَزِمٖ

(۱۵۲)

وَلَنْ یَّفُوْتَ الْغِنٰی مِنْہُ یَدًا تَرِبَتْ

اِنَّ الْحَیَا یُنْبِتُ الْاَزْھَارَ فِی الْاَکَمٖ

(۱۵۳)

وَلَمْ اُرِدْ زَھْرَۃَ الدُّنْیَا الَّتِیْ اقْتَطَفَتْ

یَدَا زُھَیْرٍ بِمَا اَثْنٰی عَلٰی ھَرِمٖ

(۱۵۰)

ہو سکدا نہیں کسے سوالی نوں اوہ ٹورن خالی

منگتے نوں اس در توں سننی پیندی نہیں اِنکاری

(۱۵۱)

جِس دن توں میں نعت نبی ﷺ دی سوچاں وچ اتاری

جان خلاصی ہوئی اپنی مُکّی فکر بِماری

(۱۵۲)

اوس سخی توں لوڑاں تھوڑاں والے فیض اِنج پاون

مینہ توں پربت باغے کھِڑدی جیویں پھُلّ کیاری

(۱۵۳)

نعت نبی ﷺ توں دُنیاوی فیدا نہیں لیندا جیویں

لکھ کے شان زہیر[1]، ہرم[2] دی، پائی قیمت بھاری

۱۔ زہیر بن ابی سلمٰی مشہور شاعر ۲۔ ہرم بن سنان عرب دا سردار

اَلْفَصْلُ العَاشِرُ

فِیْ ذِکْرِ الْمُنَاجَاتِ وَعَرْضِ الْحَاجَاتِ

(۱۵۴)

یَا اَکْرَمَ الْخَلْقِ مَا لِیْ مَنْ اَلُوْذُبِہٖ

سِوَاکَ عِنْدَ حُلُوْلِ الْحَادِثِ الْعَمِمٖ

(۱۵۵)

وَلَنْ یَّضِیْقَ رَسُوْلَ اللہِ جَاھُکَ بِیْ

اِذَ الْکَرِیْمُ تَجَلّٰی بِاسْمٍ مُنْتَقِمٖ

(۱۵۶)

فَاِنَّ مِنْ جُوْدِکَ الدُّنْیَا وَضَرَّتَھَا

وَمِنْ عُلُوْمِکَ عِلْمَ اللَّوْحِ وَالْقَلَمٖ

(۱۵۷)

یَا نَفْسُ لَا تَقْنَطِیْ مِنْ زَلَّۃٍ عَظُمَتْ

اِنَّ الْکَبَائِرَ فِیْ الْغُفْرَانِ کَاللَّمَمٖ

دسویں فصل

(مناجاتاں تے عرضوئیاں بارے)

(۱۵۴)

آپ کریم ﷺ بناں میرے لئی ہور کتے نہیں ڈھوئی[1]

جھڑے ویلے میرے سِر آوندی اے اوکھی بھاری

(۱۵۵)

کرم حضور ﷺ چ فرق نہیں آونا نال شفاعت میری

روز جزا دے مالک جِس دم عدل دی گل نتاری

(۱۵۶)

ایہ دُنیا تے عقبیٰ قائم آپ ﷺ دے فضلوں ہوئی

لوح قلم دے عِلموں اُچّی آپ ﷺ دی سوچ اُڈاری

(۱۵۷)

دِلّ دِلا! نہ چھڈیں بھاویں تیرے پاپ وڈیرے

کیہ نکّے کیہ وڈّے اوہ تے ذات اے بخشن ہاری

۱۔ آسرا

(١٥٨)

لَعَلَّ رَحْمَةَ رَبِّیْ حِیْنَ یَقْسِمُهَا
تَاْتِیْ عَلٰی حَسَبِ الْعِصْیَانِ فِی الْقِسَمِ

(١٥٩)

یَا رَبِّ وَاجْعَلْ رَجَائِیْ غَیْرَ مُنْعَکِسٍ
لَدَیْکَ وَاجْعَلْ حِسَابِیْ غَیْرَ مُنْخَرِمٖ

(١٦٠)

وَالْطُفْ بِعَبْدِكَ فِی الدَّارَیْنِ اِنَّ لَهٗ
صَبْرًا مَتٰی تَدْعُهُ الْاَهْوَالُ یَنْهَزِمٖ

(١٦١)

وَائْذَنْ لِّسُحْبِ صَلٰوةٍ مِّنْكَ دَائِمَةً
عَلَی النَّبِیِّ بِمُنْهَلٍ وَّ مُنْسَجِمٖ

(۱۵۸)

میرے جرم برابر آوَسی میرے حصّے رحمت
جس دِن اوگنہاراں وچ ونڈے گا خالق باری

(۱۵۹)

میری آس کدی نہ توڑیں محشر دے دِن ربا
سوکھی کر دیویں اس ویلے لیکھے دی دُشواری

(۱۶۰)

ربّا کرم کریں بندے تے دوواں جہاناں اندر
ایہ بے صبرا گھابڑ[1] جاندا اندر ہول بماری

(۱۶۱)

اِذن درودی وا چھڑ[2] نوں دے اپنے خاص فضل توں
نبی کریم ﷺ دے اُتّے رہوے قیامت توڑی جاری

۱۔گھبرا جاندا ۲۔زوردار مینہ

(۱٦٢)

وَالْاٰلِ وَالصَّحْبِ ثُمَّ التَّابِعِيْنَ لَهُمْ

اَهْلِ التُّقٰى وَالنُّقٰى وَالْحِلْمِ وَالْكَرَمِ

(۱٦٣)

ثُمَّ الرِّضَا عَنْ اَبِىْ بَكْرٍ وَّعَنْ عُمَرَ

وَعَنْ عَلِيٍّ وَّعَنْ عُثْمَانَ ذِى الْكَرَمِ

(۱٦٤)

مَا رَنَّحَتْ عَذَبَاتِ الْبَانِ رِيْحُ صَبَا

وَاَطْرَبَ الْعِيْسَ حَادِى الْعِيْسِ بِالنِّغَمِ

(۱٦٥)

فَاغْفِرْلَنَا شِدِهَا وَاغْفِرْ لِقَارِئِهَا

سَاَلْتُكَ الْخَيْرَ يَاذَا الْجُوْدِ وَالْكَرَمِ

(۱۶۲)

آل سمیت اصحابؓ تے سبھ تابعین تے رحمت
جو نیں عظمت عجز شرافت تے تقوے وچ بھاری

(۱۶۳)

عبداللہؓ تے عمر خطابؓ تے رب دیاں ہون رضاواں
کرم کرے عثمانؓ تے اسداللہؓ تے خالق باری

(۱۶۴)

جد تک واؤتوں لیندی رہے گی 'بن' دی شاخ ہلارے
جد تک گا کے اوٹھاں نوں خُش کردا رہوے مُہاری[۱]

(۱۶۵)

بخش قصیدہ لکھّن والے پڑھنے سننے والے
بخشنہارے ربّا تیرے موہرے عرض گزاری

۱۔ اوٹھاں والا۔ اوٹھی

چھپیاں کتاباں

بلدا دیوا وگدی وا (غزلاں) 2000ء

اگ چناراں دی (لمی نظم) 2006ء

الاہماں تے موڑواں الاہماں ترجمہ (شکوہ، جوابِ شکوہ) 2008ء

قصیدہ بُردہ شریف (منظوم پنجابی ترجمہ) 2015ء

ان چھپیاں کتاباں

جیون جاچ (غزل پراگا)

قصیدہ بانت سعاد (منظوم پنجابی تے اردو ترجمہ)

پگّ چ اگ (پنجابی بھارتاں طبع زاد)

بال اُڈاری (بال شاعری)
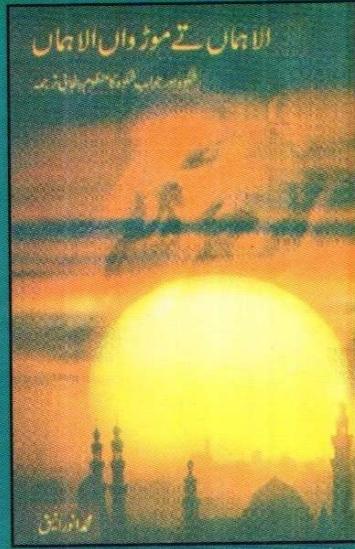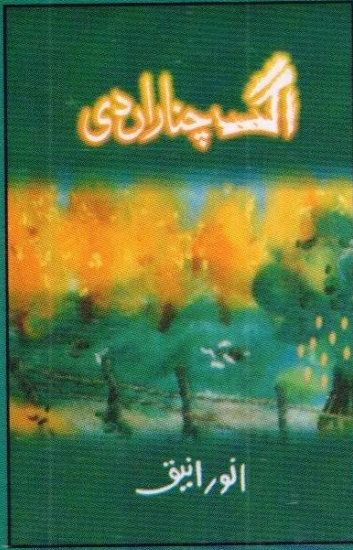
باز اُڈاری (پنجابی رباعیاں)

اللہ سوہنے دے ناں (حمدیہ مثنوی)

نبی ﷺ سوہنے دے ناں (نعتیہ مثنوی)

صفت نبی سرور ﷺ دی (پنجابی نعتاں)

جیون بازی ساہواں دی (نظم پراگا)

اُردو غزلیات (زیرِ ترتیب)